NOUA REVISTA ROMANA

UN NUMĂR: 25 BANI

ABONAMENTUL:
In țară pe un an (2 volume sau 48 numere) 10 *Lei*
„ „ „ șease luni (1 vol. sau 24 numere) 6 *„*
In străinătate pe un an . . . . . 12 „
Abonament de probă pe 3 luni . . . . . 1,50 „

APARE ÎN FIECARE DUMINICĂ

Director: C. RADULESCU-MOTRU
Profesor la Universitatea din București

REDACȚIA ȘI ADMINISTRAȚIA:
București, Calea Victoriei 62 (Pasagiul Imobiliara)
Telefon 30|11

DIRECȚIA: Bulevardul Ferdinand, 55
Telefon 8|66

No. 7 DUMINICĂ 16 DECEMBRIE 1912 Vol. XIII

NOUȚAȚI

Răspunsul Corpurilor Legiuitoare la Mesaj

Preocupațiunile isvorîte din politica externă țin în loc lucrările parlamentului.

Zilele acestea s'au citit, în Senat și în Cameră, răspunsurile le Mesaj, ale căror puncte mai principale le redăm mai jos. Dar răspunsurile acestea nu se vor discuta. Guvernul a insistat pe lângă membrii majorității și pe lângă membrii opoziținii, ca să nu ia vreunul cuvântul. Răspunsurile se vor votà dar după o declarație a d-lui Prim-Ministru, în tăcere.

Această tăcere a fost de unii criticată. S'a zis că discuția publică nu poate niciodată strică în afacerile publice. Parlamentul este o instituțiune, care între altele are și scopul de a face educațiunea politică a cetățenilor. Prin tăcere însă, și tocmai în afacerile mari, nu se face nici o educațiune cetățenească.

Motivele, cari au hotărât punctul de vedere al guvernul lui, le găsim rezumate în ziarul oficios *Ordinea* (din 13 Decembre) în chipul următor:

„Interesele noastre naționale, nu sunt o nebuloasă irezolubilă în care să nu se poată citi decât prin sforțări deliberative repetate, menite să conducă la o precizare oarecare. Din potrivă, cu o limpeziciune absolută, aspirațiile legitime ale neamului nostru se găsesc înăscute în fiecare din noi, fac parte din ființa noastră etnică, constituind, prin exacta lor expunere în toți Românii, acea mare forță care se cheamă solidaritatea națională. Oricari ar fi împrejurările și ori în care din cele patru puncte cardinale s'ar ivi complicațiuni, fondul nostru național comun, căruia îi zicem interesele superioare ale României, — este și rămâne același. Atunci la ce bun discuția?

„România, prin poziținea și rolul ei aci la Dunăre, poate să facă altfel decât să-și apere pe conaționalii din Peninsulă și să-și asigure posesiunea Dobrogei? Dar aceste lucruri, cu toate sancțiunile ce ele comportă, au fost oficial și solemn aduse la cunoștința țărei prin discursul Tronului. Și atunci, ca chestie de autoritate și prestigiu, ce ar puteà să mai adaoge, declarațiilor făcute, o eventuală discuție în Cameră?

„Dar vrem poate să știm ce anume lucrează guvernul, prin mijloacele și demersurile sale, în privința aducerei la îndeplinire a justelor noastre revendicări?

«A stărui în această direcție ar fi o primejdie. Un guvern, asupra căruia apasă toată răspunderea, nu poate — și nu trebue să poată divulga nimic din lucrările sale în momente ca acelea prin cari trecem astăzi. Eșit din nevoia apărărei intereselor naționale, consacrat prin sufragiile noastre ale tuturor, guvernul are trebuință mai ales de încrederea noastră absolută. Intențiile și programul ni le-a spus prin Mesaj și le-am aplaudat călduros; restul, modalitățile realizărei, îl privesc exclusiv».

Acestor motive nu li se poate altceva opune, decât că guvernul își ia asupra sa o mare răspundere. Am dorì din suflet că acei cari tac, din condescență pentru guvern, astăzi, să nu găsească mâine în faptul tăcerii lor un motiv de a face recriminări guvernului.

Răspunsurile la Mesaj reproduc în bună parte cuvintele Mesajului citit de M. S. Regele.

In cel dela Senat, se accentuiază poate prea mult asupra înțelepciunei noastre față de marele Puteri:

Asigurarea pe care ne-o dă Majestatea Voastră că am păstrat, grație acestei politici înțelepte, relațiile amicale cu toate Statele și că ne bucurăm de încrederea deosebită a Marilor Puteri, ne îndreptățește să sperăm că interesele vitale ale acestei țări vor fi respectate, cu toate schimbările însemnate ce se produc în vecinătatea noastră.

Câștigând prin această politică înțeleaptă, o situațiune din ce în ce mai importantă în concertul popoarelor, și fiind în această parte a continentului european un element de ordine și de dezvoltare normală, sperăm că glasul țării va fi ascultat.

Răspunsul Camerei reproduce de asemenea Mesajul, dar într'un stil mai declamator, decât ne-am fi așteptat după sobrietatea Mesagiului:

Adunarea deputaților își exprimă mulțumirea că anul acesta pentru întâia oară, vede între membrii ei pe reprezentanții României de peste Dunăre.

Recucerită, după veacuri multe, prin jertfă mare și vărsare de sânge, Dobrogea urmează, de acum înainte, să trăiască viața constituțională a României Mume, așà după cum i-a trăit până azi viața ei istorică și sufletească..

Politica României trebue să fie mai presus de toate, o politică hotărâtă.

Cuvintele prin cari Maiestatea Voastră a rostit această dorință a țării s'au întipărit în sufletele tuturor, ca un crez de mândrie națională

Prestigiul pe care România, prin atitudinea ei demnă și înțeleaptă, a știut să-l dobândească în concertul european, vitejia cunoscută și recunoscută a ostașilor ei; pregătirea lor deplină pentru vremurile de încercare, și conducerea lor strălucită în ceasul hotărâtor, dau Națiunii Române dreptul să se aștepte că glasul ei va fi ascultat.

Pătrunsă de necesitatea unei vieți naționale cât mai largi și cât mai pline, însuflețită de avântul care ridică neamurile în cauzele lor mari, Adunarea Deputaților se va grăbi să voteze noile credite ce se vor cere pentru trebuințele armatei, cu mulțumirea pe care i-o dă încredințarea ei adâncă că nici o jertfă nu poate fi socotită prea mare, atunci când în joc e sporirea puterii căreia se datorește ființa Statului nostru și de care depinde desvoltarea lui în viitor.

SIRE,

Strânși uniți în jurul guvernului Maiestății Voastre, aducându-i întărirea pe care o dă identitatea de convingeri și comunitatea de conștiințe, ne vom sili să fim la înălțimea misiunii pe care am primit-o, desăvârșind astfel opera de întărire și înaintare, a Statului Român în toate direcțiunile.

ACTUALE

ARTISTUL I. MINCU

Încă unul, dintre puținii aleși ai soartei, care trăesc și după moarte. Mormântul, căruia s'au încredințat rămășițele sale trupești, nu cuprinde și sufletul său. Marile idealuri și frumoasele zămisliri de artă pe care numai el, făuritorul lor, le puteà stăpânì în sufletul lui de artist, plutesc azi libere de trupul care le-a subjugat o bucată de vreme. Principiile lui însuflețesc însă acum pe toți aceia cari le-au cunoscut și apreciat. Ele înviorează și îndeamnă la muncă pe urmașii săi.

Golul lăsat în mijlocul nostru prin dispariția ființei lui iubite, este împlinit prin marile lucrări ce ni-l încorporează. E o durere pierderea lui, dar nu e un doliu. Căci giulgiul ce a acoperit pe veci figura lui de Hristos îndurerat, n'aruncă nici o umbră asupra operei lui. Aceasta ne apare acum și mai strălucitoare în haina veșniciei, ce o îmbracă de acì înainte.

Numele lui se impune acum ca un simbol. Acesta rămâne viu și se va repercută în decursul vremurilor, persistând cu mult mai îndelung decât i-a fost dat să trăiască pe pământ aceluia care l-a întrupat întâiu.

Căci, ori când se va vorbì de o arhitectură românească, numele lui Mincu nu va puteà fi ocolit. Locul său de precursor al Renașterei arhitecturei noastre, îi este pe veci asigurat. Ori cât de mari vor fi urmașii săi, ei nu vor puteà știrbì nimic din mărirea lui. Căci ușor este de urmat pe o cale de altul deschisă, greu însă de a găsì îndrumarea ceà adevărată, când orice indicații lipsesc. Și marele, necontestatul merit a lui Mincu, constă tocmai în inovațiunea, simplă în aparență, dar nu ușor de găsit, de a fi înviat vechea arhitectură a țării sale, punând-o în serviciul cerințelor vremurilor de azi.

Ori cât de ușoară și naturală ni se pare acum această soluție, ea trebuià însă găsită. Căci dacă emiterea unui gând, oricât de original ar fi el pentru vremea sa, constitue partea subiectivă a artistului, aducerea la îndeplinire a unei idei însă, depinde de o mulțime de factori străini de concepția primă. Iar Mincu nu s'a mulțumit numai cu rezolvirea teoretică a problemei, ci s'a încumetat și la imediata ei aplicare practică. Aceasta însă i-a fost cu mult mai greu decât enunțarea principiului fundamental; în arhitectură mai ales, unde plăsmuirea artistului nu e perceptibilă pentru alți decât din momentul desăvârșitei sale exteriorizări.

Mincu a venit cu inovația lui într'o vreme foarte puțin preparată în acest sens. Tendința generală erà din potrivă ostilă rămășiților arhitectonice din trecut. O probă avem în prefacerea aproape totală a multor din vechile mănăstiri restaurate de sub domnia lui Vodă Știrbey încoace. Arhitecți aduși din Austria, au dat o haină cu totul străină acestor locașuri, fără măcar să se mire cât de puțin se potrivea ornamentația barbară de ei introdusă, cu arhitectura originală ce mutilau. Dela restaurări, acelaș stil hibrid cu ridicole pretenții gotice, s'a lățit și la clădirile profane. Arhitecții erau în mare majoritate streini și în genere lipsiți nu numai de cunoașterea tradiției noastre, dar chiar de adevăratele cerințe ale profesiunii lor. Într'această atmosferă de compromisuri începù cariera sa tînărul arhitect Mincu. Deși venind din școală străină, pe care a absolvit-o cu deosebit succes, el nu s'a mulțumit să pună în practică modelele străine, cu care se familiarizase în timpul uceniciei lui în Paris.

Conștient de marea problemă ce arhitectura română avea de rezolvit, el începu un studiu amănunțit al elementelor vechei arhitecturi pământene, până atunci cu totul oropsită. Din culegerea elementelor autoctone și-a alcătuit un întreg program de activitate în vederea unei renovări a arhitecturei țărei sale. Nu s'a redus însă la simpla copiere a unor amănunte și adaptarea lor întâmplătoare la clădiri concepute tot pe tipicuri străine, ci a căutat să le concilieze cu cerințele moderne, păstrându-le însă aspectul tradițional. Și pe când alți colegi ai lui, mult mai puțin înzestrați ca el, își creiau situații de seamă prin simpla reproducere a unor clișee cu totul străine de țara și nevoile noastre, modestul artist Mincu se îndeletnicea pe tăcute cu făurirea unei arte nuoi. Deaceia nici mari, nici numeroase nu sânt clădirile rămase pe urma lui. Dacă nu se impun privitorului banal, pe care massa unei clădiri singură îl uimește, lucrările sale constitue însă pentru cunoscătorul serios adevărate tezaure de artă.

Simplele sale case de locuit, bisericuțele, monumentele sale funerarii și clădirile sale publice, vor rămânea pururea ca cele mai prețioase sorginți din care vor avea să se inspire urmașii săi. O viață de om și mai

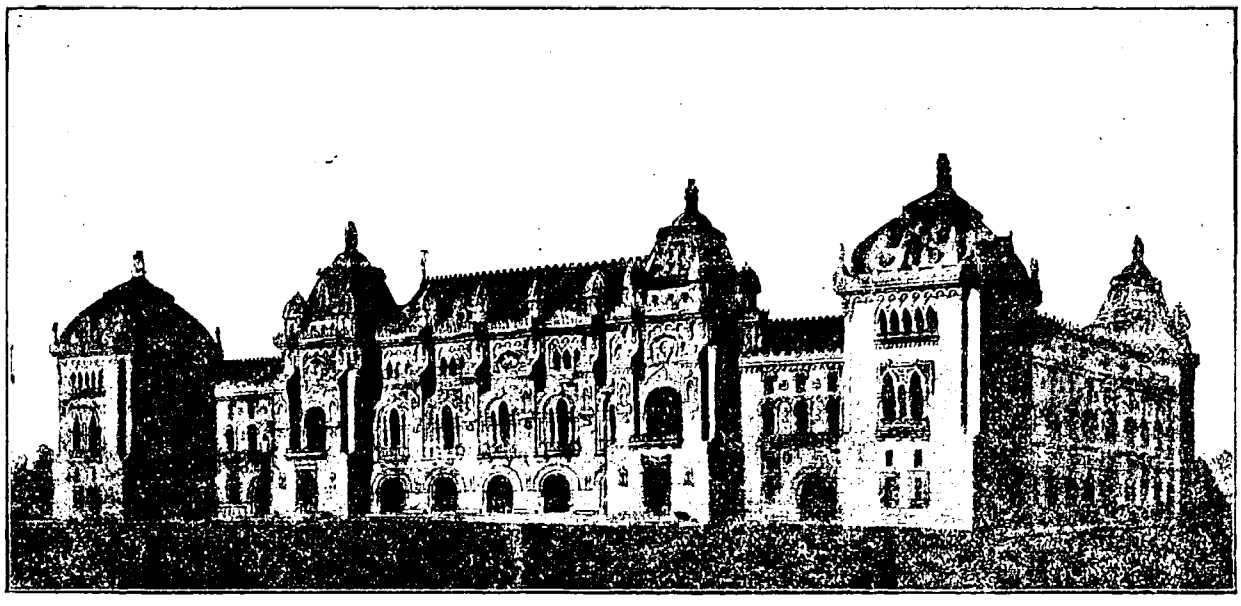

I. Mincu: Proectul Palatului Comunal din Capitală

ales a unui aşa de conştiincios cercetător cum era el, nu i-a putut ajunge ca să realizeze toate concepţiile sale. Puţinele monumente ce ne-a lăsat însă, se impun prin noutatea şi unitatea lor desăvârşită. Au toate calităţile unei opere serios concepute şi artistic executate, care contrastează grozav cu improvizaţiile pripite ale zilelor noastre. Şi toate lucrările lui se disting prin originalitatea înfăţişărei lor curat românească. El primul ne-a dat dovadă că e pedeplin îndreptăţită aspiraţiunea noastră după o arhitectură naţională.

De aceasta este pe veci legat numele iniţiatorului I. Mincu. Alături de Grigorescu, el va figură printre îndrumătorii de frunte ai viitoarei arte româneşti.

•

Moştenirea cea mai frumoasă ce ne lasă pe urma sa artistul Mincu, e dragostea şi priceperea pentru arhitectura românească, ce el a sădit în sufletul unei întregi generaţii de foşti elevi ai săi. Printr'înşii continuitatea frumoasei sale iniţiative este pe deplin asigurată. Ca şi în epocile cele mai frumoase ale Renaşterei italiene, tinerii săi urmaşi se mândresc a fi fost elevii lui. Din atelierul său ei eşiau nu numai cu cunoştinţa temeinică a celor mai mici amănunte — căci Maestrul erà tot atât de exigent în aşternerea concepţiilor ca şi în executarea detaliilor— dar mai ales cu dragostea pentru meseria lor.

Profesoratul său a fost un adevărat apostolat în serviciul unei cauze naţionale şi artistice.

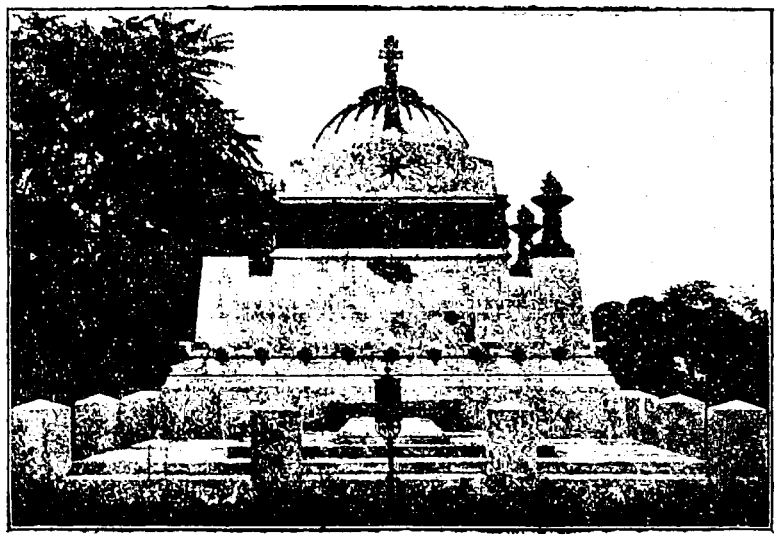

I. Mincu: Cavoul Ghica

Dar în afară de această moştenire vie, arhitectul Mincu ne mai lasă şi o splendidă ultimă a sa concepţie, care încoronează întreaga sa activitate. E planul Palatului Comunal din Bucureşti, a cărui realizare nu a avut fericirea să o supravieţuiască. Faţă de această operă care sintetizează direcţia de el imprimată arhitecturei româneşti, avem însă datorii de îndeplinit. După cum scrierile postume ale marilor gânditori sunt culese şi cu pietate publicate, tot astfel se impune ca şi ultima concepţie a primului arhitect de frunte al României să fie eternizată. Sperăm că angajamentul solemn ce foştii săi elevi l'au luat în faţa mormântului maestrului lor, va fi realizat, şi în curând Capitala Regatului se va putea mândrì cu frumoasa şi impunătoarea clădire datorită concepţiei măiestre a primului mare arhitect român.

Iar un alt omagiu, ce asemenea îl datorim maestrului dispărut, e reunirea tuturor elementelor de el adunate şi concepute. Imensul tezaur de forme de el închipuite şi din care el nu a utilizat decât o minimă parte, ar constituì un izvor nesecat, la care ar veni să se adape generaţiile viitoare.

Arhitectul I. Mincu a trecut prin viaţa pământească cu o dezinteresare de sine ce caracterizează numai pe adevăraţii artişti creatori. El a conceput nu în vederea unor avantagii imediate, ci numai pentru a satisface îmboldirile geniului său creator. Operile sale postume, de o valoare necontestată, trebuesc puse în serviciul ţărei în onoarea căreia le-a conceput.

Pe lângă realizarea în piatră a splendidei sale fațade a Palatului Comunal — asupra căreia nu mai e nevoe să revin aci—vor trebui publicate și toate studiile sale, atât cele mai mici compoșiții decorative, cât și proectele sale neexecutate. Acesta va fi cel mai demn și mai trainic monument ce suntem datori să-i ridicăm.

Respectând pe aleșii neamului, în rândul cărora se prenumără și artistul Mincu, ne vom înălța pe noi înșine.

Al. Tzigara-Samurcaș

AUTONOMIA ȘCOALEI

De autonomia școalei s'a vorbit de multe ori, puține însă s'au înfăptuit din cele vorbite.

S'au înfăptuit puține, fiindcă temelia însăși pe care se așează autonomia școalei era puțin rezistentă. Acei cari vorbeau de dânsa, manifestau mai curând un sentiment al sufletului lor bine intenționat, decât o convingere de principiu. Se vorbeà de autonomie în chip entusiast, fiindcă se detestà amestecul intereselor confesionale și politice în conducerea școalei; se lăudà autonomia, fiindcă se criticà aservirea. Autonomia erà înțeleasă, dar mai mult în chip negativ: ea exprimà dorința de a se vedea înlăturat din școală tot ce nu trebuià să fie...

Autonomia școalei poate aveà însă și un înțeles pozitiv. Ea poate însemnà un sistem de organizare școlară, care stă de sine; capabil de a se menține și desvoltà, fie că ar fi sau nu sprijinit pe sentimentele alese ale sufletelor bine intenționate. Autonomia școalei poate, cu un cuvânt, însemnà: organizarea școalei pe o temelie, în care să nu aibă ce căutà nici sentimentele, nici interesele.

Unde se poate găsì însă o asemenea temelie?

In conștiința oamenilor de bine? In programele partidelor politice? In sindicarea, sau solidarizarea oamenilor de școală? In garantarea prin lege a drepturilor și datoriilor corpului didactic?

Nu. Toate acestea sunt numai paliative.

O singură temelie solidă rămâne pentru autonomia școalei: *știința educațiunii*. Știința educațiunei, singură ea, este obiectivă; deci imparțială față de interesele politice și confesionale. Tot ce se clădește pe temelia științei educațiunei, se clădește solid și durabil pentru școală; aparține pentru vecie școalei. Autonomia nu poate fi întemeiată decât pe știință. Omul de școală își găsește garantarea misiunei sale numai în datele științei. Cine se conformă acestora, devine intangibil și în opera lui încolțește eternitatea.

Dar... frumoasă vorbă: știința educațiunei; există ea însă și de fapt o știință a educațiunei?

Până mai acum de curând erà la modă să se tăgăduiască o asemenea știință. Astăzi însă, moda tăgăduirei pare a fi în descreștere. In Germania ea a trecut deabinele în domeniul istoriei. In Franța și Italia este pe cale să se întâmple acelaș lucru. In alte țări, de asemenea. Mult aș dorì ca România să nu fie, ea singură, multă vreme demodată în această mișcare a culturei.

Exemplul Franței a fost de multe ori hotărâtor pentru noi. De aceea mă grăbesc să fac cunoscute cuvintele pline de entusiasm pentru noua știință a educațiunei, pe cari le găsesc puse în fruntea une mari publicațiuni franceze apărute de curând: *L'Année pédagogique* (Première année, 1911. Editura Felix Alcan, Paris).

Iată programul acestei noui publicațiuni: «In educațiune nu avem în vedere decât educațiunea însăși. Educațiunea este pentru noi un scop. Pe când politica consideră educațiunea ca un mijloc prin care se asigură triumful unui partid, sau prin care se pregătește transformări sociale după un anumit ideal, noi considerăm educațiunea ca un scop de sine stătător; nu punem nimic mai presus de ea, alături de ea, sau dincolo de ea. Noi nu avem, cum ar zice Pascal, gânduri «de derrière la tête». Concepțiunea noastră despre educațiune nu este nici confesională, nici politică, nici sociologică, nici metafizică. Ea nu se referă la nici o doctrină alta decât la acea a științei pedagogice. Noi tindem să stabilim adevărul pedagogic în mod direct, scoțându'l din experiență, iar nu să-l deducem dintr'un sistem filosofic... Noi avem curajul să credem în educațiune și să urmărim o știință a educațiunei, care își trage principiile din ea însăși, care este autonomă.»

Iată dar temelia găsită pentru autonomia școlară: știința educațiunei.

La or și ce propunere nouă, care se face în materie de învățământ; la orce lege nouă, prin care se încearcă o îmbunătățire a organizațiunei școlare cei cari vor autonomia, școalei, nu trebue să aibă decât o singură grijă și anume: care este adevărul științific? Dacă propunerea și legea sunt aprobate de știința educațiunei, atunci ele ajută de sine și autonomia școalei.

In această direcție trebuește muncit.

C. Rădulescu-Motru

BIBLIOGRAFII

Pompiliu Păltănea: *Triptic dramatic: Darul muselor, Fugind de Charybdis, Jocul zeilor.*—București, 1912, Tip. Profesională. Prețul 1.50.

PRINŢUL PETRU KROPOTKIN
1842—1912

La 26 Noembrie intelectualitatea rusă şi a Europei întregi a sărbătorit aniversarea de 70 de ani a prinţului anarhist Petru Kropotkin.

Care intelectual în anii lui tineri nu a cetit cu sete cărţile lui «*Paroles d'un revolté*» sau «*A la recherche du pain*», câţi din noi n'am visat o lume mai bună, mai frumoasă sub paginile calde ale acestui vecinic revoltat. Iar mai anii trecuţi, când au apărut memoriile lui, cu acea prefaţă entusiastă scrisă de George Brandes, cine n'a cetit cu mândrie cartea acestui revoluţionar, cu mândrie zic, căci te simţi mândru că în lumea aceasta se găsesc şi astfel de oameni cari rupând toate legăturile trecutului, rămân ca de piatră sub loviturile soartei şi ale vremei.

Născut în 1842, prinţul Petru Kropotkin e coborâtor ai uneia din cele mai vechi familii ruseşti, de a căreia urme se ştie încă în 1627. Crescut în corpul de pagi, ofiţer al gardei imperiale, omul acesta avea cea mai strălucită carieră în faţa lui.

Din copilărie însă, copilărie plină de durere, orfan de mamă,—tatăl lui era un mic despot care până şi soţiei sale îi scria ucazuri, iar mama vitregă a tânărului prinţ a fost de o cruzime rară cu robii de pe proprietăţile lor, — Petru Kropotkin e atras de ştiinţă şi de viaţa celor mici şi suferinzi. La 18 ani el întreprinde prima escursie geografică cu fratele său în Siberia, în care descrie noui drumuri, găseşte noui trecători în munţii răsăriteni ai Siberiei. Pe băncile Universităţii cercetând descoperirile făcute de alţii în Asia, el celdintâi emite părerea că Asia centrală este un platou muntos, rămăşiţa a unui vechi continent.

Ofiţer de cazaci, el face în această calitate noui escursiuni în Manciuria şi regiunile siberiene ale Amurului, ale căror rezultate le publică în *Revista de geografie a societăţei imperiale ruseşti*. Ales în 1867 secretarul acestei societăţi, el face noui escursiuni în Finlanda şi Suedia, studiind gheţarii din aceste ţări. In 1873 face parte din interesanta expediţie Olekminsk-Vitimsk, al cărei resultat îl publică în *Revista de geografie rusă*. Cam în acelaş an publică: *Orografia Siberiei răsăritene* şi un alt studiu de geologie: *Cercetări asupra epocei glaciale.*

Geograf emerit, el scrie toată partea relativă la Siberia şi Rusia în Marea Geografie a lui Reclus.

Tot în acelaş timp el aderă la mişcarea revoluţionară internaţională, revine în Rusia şi sub numele de Borodin începe o periculoasă agitaţie printre lucrători.

Arestat în 1874, el fuge din închisoare şi din Rusia şi se stabileşte în Anglia. La 1877 îl găsim în Geneva, unde redactează ziarul *Le Revolté* şi activitatea lui e aşa de periculoasă, încât mica republică geneveză îl expulzează în 1881.

In 1883 e compromis într'o afacere anarhistă din Lyon şi e condamnat la 5 ani de închisoare. La 1886 e graţiat, dar Franţa îl expulzează şi de atunci el trăeşte tot timpul în Anglia, deşi sub ministerul Clemenceau i s'a redat dreptul de a locui în Franţa.

●

Activitatea lui revoluţionară nu 'l opreşte dela activitatea sa ştiinţifică.

El publică an cu an lucrări de geografie, ştiinţi naturale, sociologie. După moartea lui Huxley, lui îi este încredinţată redactarea părţei biologice din *Marea Enciclopedie Britanică.*

Mai anii trecuţi, cartea sa de biologie *L'entre-aide* în care opune noua sa teorie a *ajutorului mutual* la animale, în potriva teoriei *luptei pentru existenţă* a lui Darwin, atrage atenţia întregei lumi ştiinţifice asupra sa.

Cunoscător al istoriei marelor mişcări revoluţionare, el publică acum doi ani *Istoria Revoluţiei Franceze,* în care arată că mişcarea revoluţionară franceză a fost toată întreprinsă de clasa de jos, de cel mai negru proletariat şi că burghezia revoluţionară n'a făcut altceva de cât s'a folosit de munca acesteia spre a se ridica; şi că odată ajunsă sus, ea a sugrumat mişcarea proletariatului, cu o cruzime ne mai pomenită.

Cartea aceasta e foarte documentată şi aduce un nou material asupra acelei mari mişcări sociale.

●

Bine înţeles, activitatea lui ştiinţifică e mai puţin cunoscută de cât activitatea lui politică. Numele lui a pătruns în lumea cititorilor mai multă graţie faptului că un prinţ ca el este şi anarhist în acelaş timp.

Această împerechere ciudată i-a făcut numele popular.

Şi dacă adăogăm că pentru mulţi anarhismul e în-

țeles ca o manifestare banditească în felul întreprinderilor *apașilor* din Paris, ai bandei Bonnot și Comp., se înțelege de ce figura acestui prinț anarhist capătă ceva și mai atrăgător, și mai interesant.

Dar anarhistul-prinț n'are nimic comun nu numai cu anarhiștii Parisului, dar cu nici unul din acei care prin teroare cred că vor putea aduce vr'o îmbunătățire soartei omenești.

Omul acesta blând, din copilărie preocupat de marile probleme științifice și umanitare, incapabil de a face cuiva rău, revoltat însă împotriva societății din care face parte, rupând ori-ce legătură cu ea, trăind în consecință cu ideile și sentimentele sale, apostol al unei lumi viitoare în care nu va fi nimic din nevoile de azi,—e poate cea mai senină din figurile contemporane.

Și nu e de mirare că lumea oficială, că savanții de cabinet cari n'au putut să aleagă între știință și plăcerile pe care lumea le dă, în atâtea rânduri i-au arătat stima lor, lui—răzvrătitului, lui—pușcăriașului. Când în 1883 a fost condamnat la închisoare, Academia Franceză i-a propus ca în timpul detențiunei să se folosească de biblioteca sa, iar Ernest Renan i-a pus la dispoziție cărțile lui rare.

Oare știința de azi, cu descoperirile făcute în toate direcțiile, poate ea admite războiul, foamea, mizeria, inegalitatea de clase, obscurantismul religios, bigotismul credințelor milenare, autoritarismul statului? Bine-înțeles că știința este negarea acestora. Savantul însă le tolerează; le tolerează pentru că și-a făcut o îndoită personalitate: una care neagă toate acestea și care în minute rare găsește figuri mărețe ca ale lui Kropotkin cărora li se închină,—și o altă personalitate care admite și recunoaște toate monstruozitățile sociale, pentrucă așa cere lumea, așa cere oficialitatea,

Kropotkin ar fi putut fi profesor, ministru, academician, ar fi putut fi unul din acei fericiți—el a vrut să fie un savant și un umanitarist, a cărui viață să nu se deosebească de ceea ce crede și simte.

Pentru aceasta a fost pedepsit cu închisoarea, cu expulsarea din toate țările din lume, cu nevoia și sărăcia chiar, și mai ales cu cea mai crudă pedeapsă: interdicția de a putea reveni vr'odată în țara în care s'a născut, a copilărit și pe care o cunoaște mai bine decât oricare altul.

Rusia însă, se pare că va face un mare și nobil gest: ea va permite bătrânului anarhist, astăzi puțin periculos, să revie în patrie. Un comitet de savanți oficiali stăruie ca ultimile zile, omul integru ce fu Kropotkin, savantul apreciat de toată lumea, să locuiască pe pământul țărei lui—de a cărui lipsă, se spune, cu tot internaționalismul său, prințul revoluționar suferă în ultimul timp.

Și va fi dat acestui pribeag ca după 40 de ani de rătăcire prin lume, să revie la vatra lui, să'și odihnească sufletul și trupul istovit în lupta vieței în care a fost un erou.

(Minsk-Russia) **Dr. I. Duscian**

CRONICA LITERARA

Amintiri, schițe și nuvele de *Alexandru Ciura*. — **Triptic dramatic** (*Darul Muzelor, Fugind de Charybdis, Jocul Zeilor*) de *Pompiliu Păltănea*.

Literatura vremii moderne suferă pretutindeni de o boală specifică, pe care un critic german contemporan o numește cu multă justețe *foiletonism*. Ea este rezultatul imixtiunii funeste a «celei de a patra puteri», a gazetăriei în literatură. Cum în zilele noastre atâtea porți ferecate se deschid la auzul cuvântului magic: „Presa",—poezia, care e sfioasă de felul ei, a deschis și dânsa—intimidată de alaiul sgomotos al acelei—porțile ei sacre; ba mai mult, asemenea Troiei naive, ea și'a dărâmat singură zidurile, ca să introducă în cetate pe vrăjmașa ei de moarte. — Iar gazetăria a cotropit poezia și a ucis-o, corupând-o. Căci — abstracție făcând de prețioasele ei calități—gazetăria este lovită de blestemul, de a nu puteà realizà opera ei de propagare, de largă socializare a literaturii, decât cu prețul vițiării, și «aplatisării» acesteia.

Foiletonul este fratele mai în vârstă al cinematografului. Ca și acesta, el nu vrea decât să omoare vremea cetitorului, procurându-i o anume doză de emoțiuni pe prețul cel mai popular cu putință; iar pe un preț așà de ieftin, el dă în locul emoțiilor veritabile, surogate de emoțiuni, sguduiri și încordări momentane ale sistemului nervos. Cum gazetarul e, prin excelență, «om al prezentului», foiletonistul va da—ca și cinematograful— numai simpla senzațiune actuală, pentru producerea căreia procedeele pur exterioare ale artei sunt de ajuns; creațiunea, realizarea sfintei călduri a vieții—care, singură, produce emoția vie și durabilă — nu e treaba gazetarului. Imitând — ca un surogat ce este— aspectul extern al artei, foiletonul compromite literatura mecanizând-o, prefăcându-i sufletul viu în mașină moartă.

Și rătăcirea foiletonismului are de efect de a face pe mulți gazetari de talent să treacă, de perfectă bună credință, din tărâmul lor în acela al literaturii, care și-a distrus doară ea singură zidurile ocrotitoare: ei nu-și dau seama că au intrat într'o țară care nu are nimic de comun cu a lor. Acesta e și cazul ziaristului Ciura, pe care această lipsă de hotărnicire, l'a făcut să-și scrie cu cele mai bune intențiuni schițele sale literare.

Cât e de străin d-sa de gândul corupător, care prezidează adesea la amestecul ziariștilor în literatură, ne-o arată fondul cinstit al schițelor sale. Foiletonistul mercantil, care, ca om al momentului, are îndeobște tendințe progresiste și oferă de regulă cititorilor săi ultimele noutăți din bazarul ideilor «moderne», va privì desigur cu zâmbetul compasiunii eroice naivitatea tendinței *tradiționaliste*, așà de pronunțată în bucățile d-lui Ciura. Căci ideea conducătoare în volumul său e puterea nebiruită a tradiției, a pornirilor ereditare, cari

se răzbună fără milă, ori de câte ori eroii săi au cutezat să le trădeze deslipindu-se de viața de țară, spre a se încorporà păturii orășenești. Copiii trimiși la oraș, la carte, tânjesc de dorul satului lor și—cum într'înșii energia străbună e încă nealterată—fac sforțări eroice de a se smulge din mediul străin, fugind acasă (*Ghiță, Septembre*); iar cei cari au izbutit întru câtvà să se adapteze orașului, ajungând cu studiile până la Universitate, aceia simt nu odată chinul adânc al existenții de «desrădăcinat»—ca în *Revedere*—ori—ca în *Mitru*—regretul târziu de a nu fi rămas în starea primitivă de senină mulțumire a vieții țărănești. Regret trist, dar vai! neputincios, căci desrădăcinații d-lui Ciura au pierdut — ca niște Antei — odată cu contactul mediului lor și tăria voinței lor, și se găsesc lipsiți de energia de a se rupe din mediul protivnic, spre a reveni în sânul celui tradițional — energie pe care o au, atunci când s'au rătăcit «în clasa cultă», eroii voluntari ai lui *Agârbiceanu*, tovarășul de tendințe al scriitorului nostru.

Dar tocmai apropierea d-lui Ciura de Agârbiceanu ne indică unde începe foiletonizmul celui dintâiu. El începe acolo unde se termină asemănarea cu Agârbiceanu: când trecem dela fondul lor de simțiri și tendințe la partea pur artistică a operii lor. — Pe când Agârbiceanu are puterea creatoare de viață, care face pe adevăratul poet, d-l Ciura nu ne oferă decât acea imitație mecanică, cinematografică a realității, căreia palpitarea caldă a vieții îi e necunoscută. Despre adâncirea sufletului omenesc, încercată adesea cu multă vigoare de Agârbiceanu, nici nu poate fi vorba în bucățile d-lui Ciura, cari din câtevà date externe încearcă să prindă în grabă, câte un crâmpei răsleț al existenții, fără a izbuti vreodată să surprindă valoarea ei adâncă. In schițarea lor fragmentară, lucrurile, cari sunt prezentate acolo, nu au mai mult decât interesul unui fapt divers, sugestia unui înțeles mai profund al vieții lipsește, și neputința de a o realizà te izbește cu deosebire în schițe ca *Revederea* și *Homunculus*, cari deși prin situațiile înfățișate sunt indicate a ne deschide acel înțeles, nu izbutesc totuși și aproape nu încearcă, să se ridice deasupra telului general de narațiune foiletonistică.

D-l Ciura este dar un foiletonist, cum o recunoaște de altfel—cu multă cruțare, ce e drept—și autorul prefeței volumului său. D-sa în loc de a ațintì priviri stăruitoare și adânci, aruncă doar privirea fugitivă a călătorului asupra lucrurilor cari îi trec pe dinnainte; ba nu acordă mai mult decât o privire superficială nici chiar întâmplărilor copilăriei sale proprii. D-sa trece pe lângă toate, fără a se alipì de ceva cu dorința, cu patima de a-i sorbì parfumul întreg, de a-i stoarce înțelesul—și nu păstrează din acest continuu «guarda e passa» decât impresiuni sentimentale de o banalitate neașteptată. — Prin aceste trăsături și cu deosebire prin caracterul comun, deși nu lipsit de sinceritate,—prin felul «hausbacken», spre a ne slujì de un termen mai propriu — al sentimentalității ce revelează, schițele d-lui Ciura intră mai de grabă în cadrul literaturii de familie decât în acela al marei literaturi creatoare.

D-l Ciura are darul de a povestì faptele și de a înfățișà uneori cursul lor în lumina simpatică a unei sinceriități naive; dar d-sa nu poate *crea* din aceste fapte viața, care desprinzându-se de autorul ei, trăește neatârnată. D-sa are calități de prozator, dar nu e poet; d-sa e un narator simpatic, dar nu e nuvelist.

• • •

Mitologia vorbește de făpturi montruoase și oribile, cari ar fi stăpânit pământul înainte de a se stabilì armonica întocmire a zeilor, făpturi cu cari eroii umanității tinere au avut de purtat lupte crâncene, până să curețe pământul de răul lor. Iar știința întărește adevărul acestei viziuni poetice, arătându-ne la originea mai tuturor formelor lumii, aspecte haotice și informe, din care încetul cu încetul se nasc și se desprind armoniile lumii actuale. — Dar după fixarea definitivă a lucrurilor în legi armonice, natura, răzvrătită de dorința nestinsă de a se întoarce în haosul original, își sfărâmă totuși uneori tiparele, în cari a robit-o legea nemiloasă a entropiei și—reamintindu-și de jocurile ei dela început — țâșnește sfidătoare în diformitatea câte unui monstru neverosimil.

Este oare în literatura noastră dramatică, monstrul datorit D-lui Pompiliu Păltănea, de primul, ori de al doilea fel? Să fie el simbolul fazei haotice, din care teatrul nostru n'ar fi putut ieși încă, spre a intrà pe calea creaților armonice—deși în această massă nebuloasă s'au ivit nuclei puternici de concentrație și organizare, Caragiale și Manasse? Ori să fie doar una din acele isbucniri monstruoase sporadice, prin care această literatură, deși ajunsă la un anume grad de organizare, își reamintește de vârsta ei haotică—rămasă acum departe, pierdută în noaptea anilor?

Ne interesează aici mai puțin răspunsul la această întrebare, decât monstrul în sine: acest adevărat «monstrum horrendum, informe, ingens», monstru cu trei capete: „*Darul Muzelor*“, „*Fugind de Charybis*“, „*Jocul Zeilor*“, exemplar superb de abnormitate literară! Căci, ca și frații săi din alte domenii, monstrul literar are deosebit de însemnatul rol, de a ne vădì prin chiar mărimea diformității sale, legile normale ale unui gen literar—tot așà precum numai o mare lovitură dată unei înclinări sufletești a noastre, e în măsură a ne prezentà acea simțire în lumina reală a intensității și a direcțiunei ei.

Mai rar specimen de monstruozitate literară, ca grozăviile dramatice-psihologice datorite îndrăsnelii D-lui Păltănea.—D-sa vreà, cu orice preț să creeze, dela prima încercare, conflicte dramatice nemai văzute, exploatând jocurile cele mai extraordinare și mai rafinate ale psihologiei omenești și își propune a construì o piesă de teatru pe această idee: iubirea bărbatului nu se întemeiază atât pe calitățile intrinseci ale femeii, cât pe conștiința că această femeie e obiectul dorinții altora

şi că este capabilă de a se face dorită de cât mai mulţi. Ideea e foarte interesantă. Iar a asistà la chinurile sufleteşti ale D-lui Eugen, care simte că nu'şi mai poate iubì soţia, fiindcă despre ea se spune că «nu e în stare să aibă un amant», adică nu e capabilă de a subjugà pe nimeni, aşà că el stăpâneşte doar ceeace disprețuesc alţii; a-l vedeà luptând cu groaznica întrebare: nu *poate* sau nu *vreà* să aibă un amant? iată ceeace e şi mai interesant! Dar lucrul devine uimitor, când aflăm că aceste gânduri, pe cari cinevà abia are curajul să şi le mărturisească sie-şi, D-l Păltănea,—care nu cunoaşte sfielile obicinuite—le lasă a fi exprimate, cu o desinvoltură înspăimântătoare, de nefericitul soţ, cui?—soţiei sale stupefiate! Şi cum un dramaturg aşà de îndrăzneţ nu poate fi omul paşilor opriţi la jumătate — iată pe nenorocitul soţ la picioarele soţiei sale, implorând-o, în numele fericirii lor, să'şi ia un amant.

Mimi.—Esti nebun.

Eugen.—Da, da, nebun, nebun de iubirea pentru tine care vreau să revie, care trebue... Eşti aşa de frumoasă. Mi-o spune amintirea clipelor trecute, amintirea plăcerilor îmbătătoare gustate în tovărăşia trupului tău... Când îţi puteam privi ochii cu patimă, când îţi puteam muşca buzele ca un sălbatec înfometat..., când îţi puteam încinge gâtul cu îndârjirea şi bucuria cu care un disperat se agaţă de ceva în clipa în care e să se înece... (rosteşte ultimele cuvinte apropiindu-se încet de ea; întinde braţele, i le petrece după gât, uşor, şi continuă, cu glasul ceva mai scăzut, dulce, rugător, ademenitor). Când ţi-l încingeam ca un colier de foc... ca un colier... A, colierul de care mă rugaseşi, ce minunat ţi l-ar încinge şi el... E din perle, încheiat cu briliante.... Cât ţi-a plăcut... O să-l ai, o să-l ai... dacă... (i se uită în ochi cu desmierdare în privire).

Mimi (furată de desmierdările lui, copleşită de o moleşeală îmbătătoare, zâmbind duios, cu naivitate).—Dacă?

Eugen (mângâind-o cu braţele, până ce-i cade la genunchi). — Dacă o să ai şi tu un amant.—Unul, dacă o să văd că şi tu poţi avea...

Mimi (în aceeaş stare). — E preţul...

Eugen (întrerupând-o, cu stăruinţă rugătoare, în genunchi cum căzuse cu un minut înainte).—Fericirii mele, da. O să-l ai. Căci tu nu se poate să nu-mi vrei fericirea (intră un servitor).

Mărturisim că asemenea grozăvii depăşesc hotarul răbdării noastre. Nu e vorbă, am văzut pe scenă multe grozăvii: am văzut pe mama care-şi ucide copilaşii, am văzut pe femeia care cade în braţele celui care i-a asasinat soţul şi întreaga familie şi care e cea mai slută canalie imaginabilă. Dar aceste monstruoase jocuri ale simţirii omeneşti ne-au fost înfăţişate de alde Euripide ori Shakespeare, cari făcând să ne cutremurăm în faţa lor, au ştiut totdeodată să ni le facă, prin geniul lor dramatic, vrednice de crezut. Acest gând, că meritul geniului dramatic e cu atât mai strălucit, cu cât dramaturgul reuşeşte să ne convingă sentimental de lucruri mai incredibile la întâia vedere, pare ar fi fost ispita ce a atras pe D-l Păltănea în această fatală Charybdis. Dar în timp ce concepţiunea întrece în monstruozitate tot ce s'a înfăţişat până acum în teatru, întregul său ingenium dramatic se mărgineşte la abilitatea cu care uneori conduce dialogul, şi care e în adevăr remarcabilă, reamintindu-ne sub acest raport dramele D-lui Lecca. Dar uneori numai, căci tocmai în momentele dramatice decisive, acest dialog quasi-spiritual cade în copilării cari ne amintesc pe D-l Vasile Pop, tatăl unui alt monstru, novelistic: «Cum iubeşte o fată»!

Scăpând dc Charybdis, dăm de Scyla dramatică a D-lui Păltănea: *Jocul Zeilor.* Dacă în prima, monstruozitatea concepţiei l'a doborît pe D-sa, în a doua, nedestoinicia sa compromite concepţia dramei.—In adevăr, şi aici ideea e ciudată şi temerară, dar e cu mult mai verosimilă decât dincolo: un tânăr spre a se răzbuna pe prietenul său din copilărie şi binefăcătorul său — fiindcă acesta a cucerit pe aceea, pe care o iubeà el— seduce pe mama acestui amic şi binefăcător. Un conflict, pe care, prin felul realizării lui—prin introducerea unor împrejurări atenuante, a unor motive de fatalitate cari explicând, să îndulcească totdeodată grozăvia faptului—un real talent ar puteà construì o acţiune dramatică convingătoare. Cum îl realizează dramaturgul nostru? După ce izbuteşte, prin mijloacele sale de realizare, să ne înfăţişeze faptul mai odios decât este, el realizează îndulcirea deplină a grozăviilor prezentate prin aceea că preface tragicul într'un comic irezistibil. Tânărul Mihai, victimă, a primit dela amicul său, ticălosul George, o scrisoare cinică, că mama sa se află în braţele acestui mizerabil. Iată-l deci înaintea camerii mamii sale, unde au intrat cu puţin înainte ea şi George; iată-l izbind cu furie în uşă, ameninţând: «Sparg uşa, fac scandal»; iată în sfârşit pe mamă, ieşind superbă şi cinică:

Marta (privindu-l fix, cu glas aspru)—Ce înseamnă asta?

Mihai (cu durere, cu milă, cu iubire) — Mă 'ntrebi mamă? Mă 'ntrebi?

Marta (poruncitor) — Ce înseamnă asta?

Mihai (delicat). — Ştiu că Dumneata nu eşti de vină... Dar cum a îndrăsnit? (Cu durere) Tocmai cu Dumneata...

Marta (privindu-l fix, cu acelaş ton). — Chiar dacă ar fi aşa. Ce vrei?

Mihai (surprins). — Ce vreau?

Marta. — Da, încă odată: ce vrei? (înaintând puţin în scenă, fără să înceteze de a-l privi). Cum îţi permiţi să-mi turburi liniştea când am mai mult nevoe de ea? Cum?

Mihai (fără putere). — Erai cu el...

Marta — Eram. Şi? N-am dreptul? Nu-l am?

Mihai (dulce). — Nu-l ai, mamă dragă.

Marta. — Şi de ce, te rog. De ce nu l-aş avea?

Mihai (simplu). — Fiind-că mi-eşti mamă.

Marta (are un surâs, apoi, pe măsură ce vorbeşte, aprinzându-se). — Şi dacă-ţi sunt? înainte de a-ţi fi, am fost femeie... N-am încetat să fiu nici acum... Sunt încă femeie cu drepturile şi cu cerinţele ei... Sunt liberă... Ţi-am jertfit destul din viaţa mea, ca mamă. Dar nu mai vreau ca să-ţi jertfesc... Înţelegi tu? Nu mai vreau... Aş nedreptăţi-o pe cealaltă din mine: pe femeia... Şi asta nu se poate... nu se poate... ar însemna să renunţ la viaţă,—ceeia ce-i cu neputinţă... (Cu energie). Vreau să trăesc,—m-auzi tu? Vreau să trăiesc... Simt încă gustul vieţei... Tu nu-ţi dai seama acum ce va să zică asta... (Duios). Dar când o să ajungi vîrsta mea, când o să te surprinzi în pragul bătrâneţei, aproape de cinci zeci de ani,—atunci o să mă înţelegi... Şi n'o să te mai revolţi.. O să-i dai dreptate mamei tale.. Lasă-mă. Iţi făgăduesc c'o să-ţi iert greşeala de acum.. Lasă-mă... Şi ai grije... Să nu mă mai superi... Auzi tu? Ţi-o cer

ţi-o pretind... Să m'asculţi—dacă mă iubeşti, dacă zici că-ţi sânt mamă... Acum mă duc să respir... Mi-ai făcut mult rău.. M'ai enervat.. (Inaintează spre terasă, cu paşi siguri). George... George... Sânt pe terasă... Vin-o. Şi adă-mi mantila... E puţin cam răcoare... (Dulce, pe terasă). Te aştept George.

Iar după acest neîntrecut exemplu de tragi-comic urmează scena finală explicativă între cei doi amici, când în sfârşit resortul teribil al tragediei iese la iveală. Ei «bieţii de ei»—zice canalia de George—sunt amândoi inocenţi de tot ce-au făcut, sunt numai nişte simple unelte ale urii atavice de clasă, care lucrează într'ânşii, ei nu fac, nefericiţii, decât «jocul zeilor»! Aşa dar e inocent acest George, iar noi aflăm aceasta abia acum la sfârşit, când e vai! prea târziu, căci noi — neavând în cursul dramei nici un indiciu în această direcţie,— îl judecasem de mult ca o perfectă canalie! Atenuarea aceasta a grozăviei faptelor apare la sfârşit ca un *Deus ex machina*, încercând zadarnic să salveze moralmente un erou condamnat de noi şi desăvârşind, prin neprevăzutul ei, comicul monstru al situaţiei.

Cum să conchidem? Că, creând acest monstruos *Triptic dramatic*, D-l Păltănea a fost ca şi bieţii săi eroi, jocul răutăcios al unor muze, care îi sunt duşmane—muzele dramatice? Aşa se pare. D-l Păltănea, care ştie să traducă măestrit, fără a-i *trăda*, pe clasicii latini, a săvârşit o gravă trădare de sine, când a fost vorba să-şi traducă propria sa fiinţă poetică: s'a îndreptat spre genul dramatic,—fără a aveà darul să clădească sistemul osos zdravăn, pe care îl cere acest gen superior,—în loc de a rămâne în domeniul novelii psichologice, pe cari calităţile sale de analiză interioară— revelate în unele părţi din *Fugind de Charybdis*— i-l indică oarecum ca mai potrivit talentului său. Fructul acestei rătăciri a fost unul din cei mai superbi monştrii ai literaturii noastre.

Ion Trivale

Din „*Noua Revistă Română*", s'au pus în vânzare colecţiile volumelor V, VI, VII, VIII, IX, X şi XI, legate în scoarţe tari şi demne de a figurà în orice bibliotecă, pe preţul excepţional de lei 1,50 fiecare volum (în provincie plus 60 bani porto pentru 1 sau 2 volume; lei 1.10 pentru 3 sau 4; şi lei 1.85 pentru 5, 6 sau toate 7 volumele).

Un volum cuprinde până la 450 pagini variate şi mereu de actualitate.

Tabla Generală de Materii a Revistei, care formează un nepreţuit mijloc de cercetare pentru intelectualii de orice categorie, se află anexată la fiecare volum. — Pentru cei ce vor să cunoască dinainte cuprinsul acestor volume, Tabla de Materii se trimite gratuit, la cerere.

Comenzile, făcute pe cotorul mandatului vor fi înaintate administraţiei revistei.

LITERATURA

Nopţi fantastice, II

In parc... e noapte... toamnă...
Mici umbre elegante
Alunecă pe ierburi, prin ramuri, peste ape...
Vecina aiurează pe pian un lung andante
Ca un nebun ce moare târându-se pe clape.

Vecina, ah, vecina...
Ascult şi cad pe gânduri;
In juru-mi, în penumbră, cad frunze rânduri-rânduri.

Cad frunze—
cad şi stele—
cad stropii de fântână—
Cad notele pianinei: şi totul se îngână
In simfonia largă şi rece a căderii.

Ii bat în geam vecinei:
—Vecino, ia aminte,
E ora... nava pleacă spre insula Cytherii.
Copila nu-mi răspunde şi cântă înainte.

*

In parc... spre miezul nopţii...
Pluteşte luna plină şi palide hlamide,
Cu umeri de zăpadă, se ţes din cracă 'n cracă.
Oftând se stinge pianul...
fereastra se deschide...
Iar în odaia albă vecina se desbracă.

Cu ochii mari şi lacomi privesc uimit tabloul
Şi 'n jurul meu, tiptil,
Se-adună toţi strigoii ce şi-au lăsat cavoul.

Spectacolul devine mereu tot mai subtil,
Iar spectatorii palizi şi trişti ca 'ntotdeauna
Privesc cum moare luna
Pe braţele şi gâtul acestui fin copil.

A mai rămas cămaşa...
şi-apoi: doritul nud.
Tăcere încordată;—departe, se aud
Suspinele uşoare ce înfloresc fântâna.

Cămaşa, ah, cămaşa!..
priviţi, priviţi!
...dar, vai!—
Un nour greu ascunde lumina albei lune,
In întuneric totul se 'nchide şi apune,—

Iar cântul meu fantastic se stinge brusc pe strune.

D. Iacobescu

POEZIA LACURILOR

— Lacurile elveţiene —

Cuvântul *lac* este sugestiv prin el însuşi. El exprimă nu numai o întindere de apă mai mult sau mai puţin adâncă, cu maluri mai mult sau mai puţin regulate, dar îţi dă şi senzaţia imobilităţii, a tăcerii, a părăsirii, trezind pe deasupra şi o sumă de idei ce rătăcesc în largul nedesluşit al reveriei. Aspectele naturii variază, se schimbă după anotimp, şi cu ele se schimbă şi impresiunile noastre. Lacul însă, pare că înfrânge această lege. Vara, iarna, toamna, el trezeşte aceiaşi impresie, predispune la aceeaşi stare sufletească, veşnic, totdeauna: linişte, aţipire, uitare.

Lacul e o pregătire a mării; el ne dă prima ei imagine, o imagine limpede, prietenoasă, cu unde molatice şi fără de primejdii. El ne face să visăm, să suspinăm, să îngânăm dorinţi, să cântăm cu jumătate de glas, ca nu cumva să-i turburăm prea mult liniştea, în mijlocul căreia rătăcesc adierile şi fiorile reci ale serii. El ne învălue pe nesimţite cu tainele lui singuratice în cari regăsim, ca într'un vis, tot ceeace am voit să ascundem sau să visăm. Apele lui dorm şi visează, inundându-ne sufletul cu chemări cari storc lacrimi. Lamartine, într'o plimbare cu barca, e aşà puternic stăpânit de farmecul lacului Thoune din Elveţia, că braţele-i cad molcom în jos ne mai putând să apese vâslele:

A ce divin tableau, la rame lente oublie
De frapper sur le bord la vagne recueillie;
On n'entend que le bruit des blanches perles d'eau
Qui retombent au lac des deux flancs du bateau,
Et le doux remflement d'un flot qui se soulève,
Sons inarticulés d'eau qui dort et rêve...
O poétique mer! il est dans cet esquif
Plus d'un cœur qui comprend ton murmure plaintif;
Qui, sous l'impression dont ta scène l'inonde,
Pour soulever un sein, s'enfle comme ton onde,
S'ouvre pour réflechir, à l'alpestre clarté,
La nature, son Dieu, l'amour, la liberté;
Et, ne pouvant parler sous le poids qui le charme,
Répands le dernier fond de toute âme... une larme!

Am spus că lacurile dau totdeauna aceeaşi impresie, o impresie de potolire şi uitare. De aici nu urmează că ele sunt toate la fel, că dacă ai văzut un lac, e ca şi când le-ai fi văzut pe toate. Fiecare lac are individualitatea sa, fiecare lac lucrează cu mijloacele lui proprii, cari, dacă duc la una şi aceeaşi tonalitate sufletească — melancolia —, apoi calea şi nuanţele prin cari duc, sunt diferite.

Care e caracteristica lacurilor elveţiene de pildă?

Pentru a o puteà face simţită, dau câtevà descripţii. Incep cu *Michelet:*

„Elveţia are, se zice, o mie de lacuri. Nici un ţinut din lume n'are aceste superbe oglinzi într'un aşà grad de frumuseţe. Orice ţară ai vedeà mai pe urmă, pare posomorîtă şi, aş puteà zice, oarbă. Lacurile sunt ochii Elveţiei a căror azur îi îndoeşte cerul. Chiar şi în locurile cele mai triste unde natura pare sfârşită, în preajma întunecoasă a gheţarilor, vei găsì lumina în aceste mici lacuri pe cari le priveşti minunându-te. Unul e încins cu ziduri de gheaţă, altul cu livezi şi mlăştini; altul se împodobeşte cu molifţi cari, răsfrânşi în apele cenuşii, le colorează cu chipul lor verde, şi cu frunzele reamintesc, nu fără un farmec (de bucurie sau de tristeţă?) fericita vegetaţie din vale. Aceste lacuri, duhovnici muţi ai gheţarilor, par pline de misteruri; ele au atracţie sălbatecă; cine le-a văzut odată nu le mai poate uità.

„... In Elveţia, ţara luminii, lacul Leman este lumina însăşi; mare e lovitura de teatru, când dela intrarea în Valais, din acea spintecătură strâmptă care se sugrumă la Saint-Maurice, şesul se lărgeşte deodată, şi te duce în marginea oglinzii imense şi plină de soare. In ceasurile de după amiază, e o neasămuită sărbătoare care mai întâi te orbeşte. Dar această splendoare mobilă, atât de vie, e totuşi dulce în armonia malurilor sale. Munţii Savoei ei înşişi, cari cobor în repezişuri până la lac, luminaţi la acest ceas, se asemuiesc cu încântătorul zâmbet al colinelor din ţinutul Vaud. Lărgindu-se câte puţin dela pădurea de castani a Evianului până la capul Lausannei, nobilul lac ajunge o mare de aur, care se întinde scânteind până sub umbrele Jurei.

„Ceeace în altă parte se face treptat, din lac în lac, aici se săvârşeşte sub ochii noştri. Vezi tulburul Rhon curgând mai întâi galben, murdar, apoi calm, azurat. Nicăeri nu vezi mai bine curăţirea apelor, potolirea ce ele o capătă în sânurile lacurilor. Pentru oameni aşişderea, ca şi pentru ape, el pare ca o primitoare, ca o înaltă imagine a păcei. Câte lupte a văzut el odinioară, lupte între aspra Elveţie şi violenta Savoe! El a împăcat pe toate cu timpul. Fericit tălmaci al raselor şi religiunilor, prin comunicările lui încântătoare şi de fiece ceas, el uneşte şi împreună malurile sale. El e ca o religie comună a Naturii unde, fără ca să-şi dea seama, s'au înţeles toate inimile într'o dulce umanitate."

Iată acum o descripţie a lacului Lucerna, cel puţin tot atât de frumoasă, datorită d-şoarei *Elena Văcărescu:*

„Oraşul se retrage, dispare. Nu mai vezi nimic din el, şi pe frunţile noastre se întâlnesc adieri ce învie sufletul plantelor mirositoare cari trăesc sus. Ele ne aduc puritatea singurăţilor. Ele vin dela zăpezi. Şi, dincolo de munţi, se ridică, sub lună, argintiul tăcut al vârfurilor ce stau pururea albe. Le ştiu nenumărate, semănate unul lângă altul, ca nişte morminte de coloşi. Le ştiu sălbatece şi liniştite pe veci. Şi prezenţa lor, pe care noaptea o face par'că ireală, adaogă nu ştiu ce asprime şi energie

senzaţiunilor ce pătrund în noi una câte una... Culmile se adună, se îndepărtează, se pierd una în alta, se desfac pentru a ne lăsà să ajungem până la picioarele lor. Sus, între două vârfuri cari-l strâng, cerul are coloarea unui drum în zori. Un singur nor îl străbate în zor repede îndreptându-se spre lună. Ea îl atinge şi-l topeşte. El nu mai e pe faţa ei decât o urmă care moare. Malurile se încovoaie, lacul formează estuar. In plutitoarele dulceţi ale nopţii cele patru cantoane se privesc. Sunt ca nişte perechi faţă în faţă, rânduite pentru un joc şi cari nu se vor întâlnì niciodată. O lumină deosebită învălue crestele şi malurile. Aici nu e aerul albastru-violet care aleargă pe mări, ci o atmosferă cu fluidităţi mai fine în care scânteerile gheţarilor parcă se ciocnesc".

Din aceste două descripţii putem deduce că unul din principalele caractere ale lacurilor elveţiene, este multiplicitatea decorurilor: Povârnişuri repezi, culmi, vârfuri, şuvoaie nebune, gheţuri neperitoare, stânci prăvălite, verdeaţă îmbelşugată, — atâtea şi atâtea felurimi de aspecte disparate, cari se suprapun pentru a da o armonie de ansamblu unică. Imprejurimile acestor lacuri, peste cari pluteşte spiritul nu ştim cărei închipuiri, dau un sentiment de teroare, şi de profund şi sincer respect, prin misterul năzuinţelor lor către sublim.

Apa le reflectă şi îmbină, le apropie, le îmblânzeşte şi potoleşte, ca o „primitoare şi înaltă imagine a păcii". Pe lacul Bienne unde a stat două luni, Jean Jacques Rousseau a găsit puterea de a uità şi iertà, mulţumită traiului de desăvârşită tăcere pe care-l duceà, petrecând ore sau zile întregi în plutiri şi rătăciri pe ape.

Byron, sufletul cel mai sbuciumat al secolului trecut, tot pe marginea unui lac elveţian găseşte o clipă de repaos. In urma unei neînţelegeri de familie, care-i răneşte peste măsură marele său orgoliu, el părăseşte Anglia şi vine de se aşează la Geneva, unde închiriază villa Diodati, pe marginea lacului Leman. Timpul petrecut în această localitate liniştită şi frumoasă a fost pentru dânsul o epocă de reculegere şi meditare. Byron resimţì aici acel calm binefăcător care coprinde pe om când el se ridică deasupra destinului său, pentru a puteà identificà cea mai bună parte a lui cu adevărurile veşnice. Contrastul dintre liniştea luminoasă a lacului Leman şi lumea violentă de unde el fugise, a fost o revelare pentru dânsul. Murmurul acestui lac, spune el, par'că ar fi „vocea dezmierdătoare a unei surori care-ţi impută plăcerile tale nesocotite". Aici intră pentru întâia oară mai adânc în el însuşi, concentrându-şi toate forţele pentru minunile ce aveà să arunce una după alta lumii din cale afară mirate. Stanţele dedicate surorii sale Augusta sunt un amestec de amărăciuni, de regrete şi de resemnare. Lumea pe care el o părăsise i se pare ca un popor de fantome; absenţii, ca nişte morţi:

„...Nu e vieaţă pentru mine decât fiinţele pe cari le întâlnesc; absenţii sunt nişte morţi cari vin să turbure liniştea noastră, cari întind în jurul nostru un linţoliu lugubru, amestecând dureroase amintiri cu ceasurile noastre de repaos".

Lacurile elveţiene convin naturilor violente, individualităţilor mari, puternice, unui Rousseau, Byron, unui Wagner. Acestuia din urmă cu deosebire îi plăceà să rătăcească pe lacul Lucerna. El se suia în barcă în fiecare seară spunând vâslaşilor săi: „Incet! Nu vă obosiţi ca să reîncepeţi... In astă seară voi să merg cât mai departe cu putinţă..." Acest „voiu să merg cât mai departe cu putinţă", trădează demonul acţiunii, energiei nemăsurate, care nu are astâmpăr nici chiar când crede că a găsit liniştea. Puterea mare a sentimentului personal, conflictul pasiunilor covârşitoare, energia individului care voeşte să simtă totul dintr'odată, concentrând vieaţa mai multor lumi într'o singură senzaţie fulgerătoare, îşi găsesc expresia în sălbatecul şi grandiosul ce se răsfrânge în apa azurie a acestor lacuri.

„Dacă aş puteà întrupà, spune Byron în urma unei furtuni pe lacul Leman, tot ceeace este în mine, dacă aş puteà îngrămădì toate gândurile mele într'o formă vie, dacă aş puteà exprimà totul: suflet, inimă, spirit, pasiuni, sentimente tari sau slabe, tot ceeace am voit să caut, tot ceeace caut, sufăr, cunosc, tot ceeace îndur fără a murì, — dacă aş puteà spune toate acestea cu un singur cuvânt şi că acest cuvânt ar fi un fulger, aş vorbì; dar, neputând, trăesc şi mor fără să fiu auzit, şi afund gândul şi vocea în mine, cum ai afundà sabia în teacă".

Cuvintele din urmă exprimă, cum nu se poate mai bine, cel mai de seamă caracter al lacurilor elveţiene: Ele ne afundă gândul şi vocea în noi, cum ai afundà sabia în teacă. Ele mai mult înăbuşă parcă, decât alină, eterna luptă a zbuciumării. Inălţimile sublime dar încremenite cari se răsfrâng în apa adormită a acestor lacuri, apar ca nişte vagi păreri de rău cari cernesc sufletul. Dunga de sgomot şi mişcare pe care o aducem din lume, nu se stinge desăvârşit, cu totul,— ea pâlpâe încet, domol, prelung, ca lumina unei făclii pe isprăvite.

N. Em. Teohari

BIBLIOGRAFII:

Adrian Maniu: FIGURILE DE CEARĂ, cu numeroase ilustraţii în text, de autor.—In afară de bucăţile publicate în revista noastră— numeroase alte inedite. — Preţul 1 leu. Se găseşte în depozit şi la Ad-ţia *Nouei Revistei Române.*

In *Biblioteca Iaşilor: Eugen Lovinescu: Cine era?* comedie într'un act; *Cu un veac indărăt. — Schopenhauer: Femeea. — André Avèze: Către fecioare. — A. D. Xenopol: Tablouri din natură.—Gustave Toudouze: Răzbunarea scheletului.*—Edit. Socec—Iaşi, 15 bani un număr.

Lt. C. Cepleanu: *Dezertarea* (noţiuni de pedagogie militară), Buc. Tip. Carol Göbl, 1912.

DISCUȚII

In chestia alegerii dela Societatea Scriitorilor Români. Răspuns d-lui Mihail Dragomirescu.

Ca răspuns la scrisoarea d-lui *Mihail Dragomirescu*, publicată în no. trecut al *Nouei Reviste Române*, primim dela D. Alexandru Davila, Directorul General al Teatrelor, scrisoarea de față.

După cum cititorii noștri vor fi văzut, d. Mihail Dragomirescu a găsit în notița noastră din No. 5 al Revistei un motiv mai mult ca să se ocupe în scrisoarea D-sale precedentă de lucruri ce nu erau în gândul nostru, dar cari totuși îl scurmau să le scrie la adresa d-lui Al. Davila. Răspunsul Directorului Teatrului Național lămurește, credem, temeiul discuțiunei.

Domnule Director,

D. Mihail Dragomirescu, «însuflețit *pe deplin* de idealul promovării *nu numai a Teatrului, dar și a literaturii dramatice* românești», mă proclamă dușman al acestei literaturi, pentru că aș fi refuzat, ca director al Teatrului Național, piesele d-lor Oreste și Hârjeu, Sorbul și Caton Theodorian.

Premisa e falșă, deci consecința la fel.

Nu *eu* am refuzat zisele piese, ci comitetul de lectură al Teatrului Național, compus din d-nii *Iacob Negruzzi*, președintele Academiei Române, *Duiliu Zamfirescu*, membru al aceleași Academii, *Evolceanu*, profesor de literatură latină la Universitate, *Brătescu-Voinești*, scriitor a cărui valoare nu se contestă, și *V. Leonescu*, reprezentant al Societății Dramatice. Directorul Teatrului Național, zis și Director general al Teatrelor, nu are calitate să primească sau să refuze o piesă (art. 8 al legei), ci numai să aducă la îndeplinire hotărârile comitetului de lectură (art. 1, 2 și 3 ale regulamentului).

Mă grăbesc a declară, de altminteri, că sunt cu totul de părerea comitetului; și, în ceeace privește piesa d-lui Sorbul, chiar d. Mihail Dragomirescu este cam de aceiași părere, d-sa care a dungit cu creionul primele trei scene din actul I și mi-a declarat mie că aceste trei scene sunt de prisos.

Atunci, pentru ce mă ia pe mine în primire d. Mihail Dragomirescu, iar nu pe unul din membrii comitetului, sau pe toți împreună?

Pentru că, de ar face așa, nu ar există «procese «pendinte la Tribunal cu autorii dramatici, nici pro«cese morale, și mai grele, cu opinia publică» și că de aceste procese, mai ales de cele din urmă, au mare nevoe d-l Mihail Dragomirescu și tinerii «autori, nedreptățiți sau ce se cred nedreptățiți», ș'apoi pentrucă d-nii membrii ai comitetului de lectură n'au ce da, pe când Directorul Teatrului are.... sacul cu grăunțe.

Imi pare rău că d. Dragomirescu mă silește să spun lucrurile pe șleau, dar armele cu care mă atacă mă îndrituesc să mă apăr cu acelea pe care însuși mi le-a dat.

Da; d. Mihail Dragomirescu a venit în cabinetul meu, la Teatrul Național, cu piesa d-lui Sorbul și m'a rugat să fac să i-se primească piesa și să i-se joace de urgență. Am răspuns că comitetul are o sumedenie de piese în cercetare (vre-o 40) și că rândul d-lui Sorbul ar veni peste două, trei luni, deci că nu s'ar puteà jucà piesa d-sale în stagiunea aceasta; totuși că voiu rugà comitetul de lectură să-i acorde un rând de favoare.

— Dar ce 'mi pasă mie de rând de favoare, a replicat d. Dragomirescu; vreau să-i dai un ajutor căci e incapabil să-și câștige viața *in nici un chip*. Dă-i vre-o trei sute de lei în contul drepturilor de autor sau cumpără-i piesa, căci numai *eu* îl susțin, și nu mai pot!

Am obiectat că nu sunt în drept să-i satisfac cererea decât după ce comitetul își va fi dat avizul, și d. Dragomirescu a plecat foarte nemulțumit.

Totuși am intervenit pe lângă comitet, care a cercetat lucrarea d-lui Sorbul și a respins-o *în forma ei actuală*.

A doua zi chiar, înștiințat, nu știu de cine, de hotărîrea comitetului, d. Dragomirescu m'a chemat la telefon, mi-a tras o gură și mi-a declarat că *o să-mi arate el*.

Mi-a arătat, ce e drept, dar și-a arătat și arama: nu admiratorul neascultat al d-lui Sorbul vorbește prin gura d-lui Mihail Dragomirescu, ci Mecenatele sătul de rolul său.

Cum vedeți, nu a fost *deplasat* cuvântul *protecție* pe care l'ați întrebuințat vorbind de relațiunile dintre d-nii Mihail Dragomirescu și Sorbul.

Et nunc erudimini.

Acesta e adevărul *și numai acesta*. Iar „*datoria de critic*“, menirea «Teatrului *Național* subvenționat de Stat», „*Poezia dramatică*“, etc., etc., nu sunt decât bătăi de tobă mare în vederea «grelelor procese morale cu opinia publică».

De zece ani, de când am intrat în cariera dramatică, am fost hulit, bârfit, calomniat de mici și de mari. Arareori am răspuns. M'am mulțumit să'mi văd de treabă și, slavă Domnului, aceasta mi-a fost de ajuns ca să câștig grelele procese morale față de opinia publică.

Aș fi tăcut și acum, dacă d. Mihail Dragomirescu nu v'ar fi pus și pe d-voastră în cauză. Dar dacă d-sale nu îi datoresc nici o explicațiune, v'o datoresc d-voastră care m'ați sprijinit întotdeauna.

Teatrul Național a jucat piese originale multe și bune, dar a jucat și piese proaste, ba chiar unele poate mai proaste decât cele împrejurul cărora se face atâta larmă. Nu cred însă că aceste precedente nenorocite să ne fie lege pentru viitor; dimpotrivă, cred că pilda trecutului cată să ne fie de folos și că datoria Direcțiunei Teatrului *Național, subvenționat de stat*, e să joace bine piesele bune, iar nu să impună publicului, care și el subvenționează — și încă mult mai generos—încercările nesăbuite ale ori cărui tinerel scăpat abia de pe băncile școlii. Mai mult încă, sprijinită de comitetele ei și de înalta directivă pe care o primește de sus, ea nu trebue să-și abdice drepturile față de presiunile influențelor nefaste de dinafară.

Incă un cuvânt.

Timon din Atena, insultat de un sicofant, i-a aruncat un pumn de aur zicându-i: «Dute de te îmbată». Dar Timon era bogat și a lui era averea aruncată cu pumnul. Mie mi se cere să fac gestul lui Timon cu avutul Societății Dramatice. Ei bine, declar că, ori cât m'ar insultà sicofanții naționali și nenaționali ai acestei dulce țări, din avutul Societății Dramatice nu le voi aruncà nici un takin.

Primiți, Domnule Director, etc. **A. Davila**

Comisiunea Monumentelor Istorice.

Se ştie că există de multă vreme o astfel de comisiune alipită pe lângă Ministerul Cultelor. Ea are în seamă mai ales monumentele în legătură cu neamul românesc—biserici, monăstiri, palate, cetăţi, etc.—de oarece monumentele ce aparţin vechilor civilizaţii formează obiectul *studiilor* şi *cercetărilor* ce se fac de către Muzeul de Antichităţi.

Ca rezultat a funcţionării acestei comisiuni avem câte-va restaurări, vr'o zece 'mi-pare, şi publicaţia „Buletinului".

Lucrările în timpul din urmă s'au înmulţit, aşa că numărul membrilor comisiunei şi ai biuroului technic a ajuns insuficient. S'a hotărât, aşa dar, înlăturarea acestui neajuns prin majorarea *numărului*. Să vedem însă dacă nu cum-va acestei comisiuni îi lipsea altceva de cât numărul.

O comisiune a monumentelor istorice este mai întâi de toate o comisiune de studii; aşa dar de specialişti.

Ea trebue să meargă paralel cu o altă comisiune, acea de istorie, completându-se reciproc cu scopul de a da în cele din urmă o ideie cât mai complexă a trecutului pe care'l cercetează.

In acest scop, îşi manifestă activitatea *căutând şi conservând* materialul şi făcând sau punând la cale să se facă cercetări şi studii care să lămurească toate punctele obscure.

Şi după cum comisiunea istorică conservă în starea în care a fost descoperit, materialul scris de care se foloseşte, tot ast-fel comisiunea monumentulor istorice trebue să păstreze *nealterate* rămăşiţele clădite ale trecutului. Ele trebuesc păstrate cu atâta sfinţenie, în cât unii s'au gândit că cel mai nimerit mijloc ar fi închiderea lor în hale de sticlă, ca un obiect de muzeu în dulapul lui. Aşa că pentru conservarea lor, de o *restaurare* nici nu mai poate fi vorba: Consolidarea foarte prudentă, şi aceasta este singurul lucru nimerit. Cuvintele însă sânt fără însemnare dacă cel chemat nu le pricepe rostul. Spre exemplu, dacă cercetăm procesele verbale ale Comisiunii Monumentelor Istorice, întâlnim un cuvânt sau altul cărora însă în realitate le corespunde tot vechea restaurare, adică «readucerea monumentului în stare de funcţionare».

Insă, dacă Comisiunea Monumentelor Istorice s'a pronunţat pentru «restaurări», s'ar părea foarte natural ca monumentele condamnate, să fie cel puţin minuţios cercetate, puse în legătură cu cele-l'alte, fixate în cadrul evoluţiei monumentale, înainte de a fi date pe mâna meşterilor: Adică *monografia* ar premerge restaurărei.

După urma acestui procedeu ar urma ca noi, care restaurăm mult şi regretăm că din lipsă de fonduri nu putem restaura şi mai mult, să avem o bogată bibliografie a chestiunei. Observăm însă că învăţaţii streini care vorbesc de noi sânt limitaţi la bibliografia austriacă şi la două-trei lucrări româneşti, folosite şi acelea mai mult pentru ilustraţiuni, pe când Sârbii, cari au restaurat o singură biserică, Kruşevatz, şi regretă că au restaurat-o şi pe aceea, îi întâmpină cu o bogată bibliografie. Aşadar restaurăm fără studii. Dacă cercetăm modul de alcătuire a Comisiunii, vedem că este natural să fie aşa. Din cei cinci membrii ai Comisiunii, doi sunt învăţaţi serioşi: unul specialist în istoria Românilor şi altul în istoria şi archeologia clasică. Restul, personalităţi foarte onorabile, ale vieţei noastre politice şi sociale, dar atâta tot. Lipseşte deci tocmai ce trebue—istoricul şi archeolognl evului mediu. Aceasta este Comisiunea... Capacitatea personalului technic o învederează cu prisosinţă descripţiunile pitoreşti şi afectările literare cu care umple coloanele «Buletinului» de câte ori este vorba de câte un monument. Aşa dar, numărul nu prea era de lipsă, putea chiar fără nici o pagubă să mai fie redus—ci calitatea.

Lucrurile însă nu pot continua aşa, căci peste câţi-va ani vom fi lipsiţi şi de ultimele documente rămase până acum necesare studiului. O soluţie radicală în împrejurările actuale nu este posibilă.

Cel mai nimerit lucru ar fi abandonarea pentru 5-6 ani a orcărei activităţi constructive, care în cazul acesta este mai mult distructivă.

Comisiunea să consacre acest timp formării unui personal de studiu competent, fără de care opera «Comisiunei» este tot aşa de barbară ca şi aceea a d-lu Lecomte de Nouy. Când va avea acest personal, se va putea gândi şi la restaurări. Atunci însă va vedea că cu cât cunoşti un monument mai mult, cu atât te depărtezi de ideia unei restaurări.

Paralel cu activitatea aceasta de reorganizare intelectuală, va căuta să pue sub paza legei tot ce interesează trecutul nostru, căci timpul nu strică atât, cât strică mâna omului.

Totul însă fără grabă şi metodic. Nici la alcătuirea personalului nu va trebui să se grăbească.

Va utiliză elementele cu adevărat pregătite, căutând a pregăti restul — *inainte de a fi întrebuinţat* — prin studii, conferinţe şi cursuri ce s'ar face prin îngrijirea Comisiunii, aici la noi, sau prin voiajuri şi audieri de cursuri la profesori renumiţi în străinătate. Inceputul ar fi înlesnit de o împrejurare favorabilă.

Ştim cu toţii că la Paris, din imbold propriu, după studii îndelungate, a isbutit să se facă cunoscut prin studiile sale de arheologie byzantină un compatriot al nostru: Este D-l Tafrali.

Ar fi deci primul element utilisat care ar puteà fi şi profesorul viitorilor lui colaboratori. In urmă, după o activitate de câtivà ani de zile, vom puteà figura şi noi cu această instituţie, alături de cele similare din străinătate, iar Comisiunei i-am datora recunoştinţă pentru dovada de patriotism pe care a dat-o recunoscându-şi greşala şi îndrumându-se pe o cale nouă. Până atunci însă, ea nu merită decât numele de «Comisiunea distrugerei monumentelor naţionale». (1)

Sp. Cegăneanu
Arhitect

1 Declar că primesc arbitrajul unei comisiunei compusă din cei mai renumiţi istorici ai noştri, înaintea căreia să dovedesc că restaurările «Comisiunei» sânt greşite şi ca restabilire a formelor, şi ca sistem.

INSEMNĂRI

ROMÂNII IN ORIENT.— Ciclul de conferinţe cari se vor desfăşură în iarna aceasta la Ateneu, a fost deschis de d *prof. dr. Istrati,* care—lărgind surprinzător cadrul preocupărilor sale ştiinţifice,—a atacat dificila problemă de istoria civilizaţiei a rosturilor noastre culturale în Orient.

Coborâtori, prin sânge, ai Tracilor,—păstrători ai tradiţiei de cultură latină, Românii au împlinit în răsărit două funcţiuni deosebite, de o netăgăduită însemnătate.

Prima, decurgând din fundamentele romano-tracice ale rasei noastre şi sprijinindu-se pe tradiţionala noastră vitejie, a constat pe de o parte, în apărarea civilizaţiei apusene împotriva răsăritului barbar, iar pe de alta în sprijinul pe care în anumite momente l'am dat formaţiunilor politice creştine din vecinătatea noastră. Evocând în cuvinte vii şi entusiaste vitejia românească, — d. Istrati aminteşte în această ordine de idei, luptele noastre cu Turcii şi cu Tătarii, imperiul româno-bulgar, episoade din războaele napoleoniene. şi anul 1877. Cu o elocinţă şi cu o grijă emoţionantă—care a sguduit adesea sala, conferenţiarul adună, ca pe nişte mărturii pioase, aprecierile istoriografilor străini asupra calităţilor noastre răsboinice.

A doua, şi poate cea mai importantă funcţiune pe care a împlinit-o naţiunalitatea noastră în răsărit este, spune mai departe d. Istrati, acea culturală. D-sa arată cum rând pe rând toate neamurile cari au stat în vecinătatea noastră au avut a se folosi de puterile noastre civilizatoare.

Desvoltarea puţin obicinuită a dorinţei de cultură a transformat în scurtă vreme ţările noastre în intense centre de relativă civilizaţie. In Moldova şi în Muntenia funcţionau şcoli greceşti, cari erau adevărate citadele pentru apărarea elenismului, şi superioritatea acestor şcoli o recunosc toţi oamenii de seamă contimporani şi chiar un patriarh dela Ierusalim. Constantin Brâncoveanul, care tipăreă cărţi greceşti până şi cu caractere arabe şi le trimeteă în toate ţinuturile locuite de Greci, e caracterizarea desvârşită a generozităţii neamului nostru, generozitate pe care Grecii ne-o răsplătesc azi în mod aşă de neomenos. In toate localităţile greceşti de seamă putem găsi azi instituţiuni de cultură înfiinţate cu bani munciţi de Români.

Aci la noi, unde au învăţat Ion Comnenul şi Gr. Costanda, Fotiade şi Cordaban, s'a plămădit la 1821 liberarea Greciei, fără a mai aminti momente prea cunoscute din istoria culturală a Bulgariei.

Insăşi marele imperiu slav datoreşte neamului românesc foarte mult. Cele mai frumoase manuscrise slavone se găsesc în ţara românească, în care mai de vreme decât în Rusia, s'au înfiinţat tipografii, de oarece în Rusia tipografia eră socotită ca un meşteşug drăcesc. Cărţile şi manuscrisele aflătoare în ţara noastră se plătesc de către Ruşi cu aur.

Cât de mare a fost sprijinul pe care noi l'am dat culturei ruseşti, îl recunosc chiar oameni de seamă ai Rusiei, cari au mărturisit că Petru cel Mare a format Rusia, iar domnitorul Moldovei Petru Movilă, a format cultura rusă. Dimitrie Cantemir, cel dintâi Român membru al Academiei din Berlin, şi Herescu sau Herescof, cum i-au zis Ruşii— unul din cei mai mari poeţi ruşi,—apoi Mencinicof (care înseamnă spadă) marele om de ştiinţă, iată câţivă din foarte mulţi Români cari au ilustrat neamul rusesc.

Acestea sunt faptele. Ele pot îndreptăţi anumite nădejdi şi impune anumite încheieri. Cu deosebită grije conferenţiarul le schiţează pe toate, sintetizându-le într'o formulă impunătoare: Trecutul nostru şi calităţile noastre pe cari le dovedesc acest trecut, nu ne poate îngădui să ne fărâmiţim în lupte mărunte energia şi inteligenţa. Suntem sorţiţi la lucruri mari; această menire să ne străduim a ne-o înţelege. — *N.*

UN MONUMENT LUI VODĂ ŞTIRBEI. — In Craiova s'a desvelit Sâmbăta trecută, şi cu o sărbătorire oficială, monumentul vrednicului domn de pe urmă al Munteniei, Ştirbei Vodă.

Principele Ferdinand a ţinut un discurs, amintind şi cinstind faptele Domnitorului:

Cu adevărată mulţumire sufletească salut patriotica d-voastră iniţiativă de a aduce înaintea ochilor urmaşilor chipul unui bărbat a cărui domnie a lăsat urme trainice în organizarea Statului.

Crescut la moşiile părinteşti, în frumoasa Oltenie, în mijlocul vieţei de muncă ţărănească s'au dezvoltat alesele lui însuşiri sufleteşti şi s'a format caracterul lui atât de leal, atât de nobil.

Inzestrat cu o cultură sănătoasă, el se indeletniceşte de aproape, în lunga lui viaţă administrativă, cu ocărmuirea Ţărei şi capătă cunoştinţe adânci a nevoilor Statului.

Chemat la Domnie în 1849, în nişte timpuri aşa de turburate, atât înlăuntru cât şi peste hotare, care a adus şi ţinut la noi numeroase armate de ocupaţii străine, el a fost pentru Ţară apărătorul cel mai dibaciu şi organizatorul cel mai încercat.

Acum, ca Domn, el luă în mână aducerea la îndeplinire a multiplelor reforme a căror trebuinţă o simţise în lunga sa carieră, care il dusese prin aproape toate ramurile dregătoriei.

Opera lui de reforme îmbrăţişă toate direcţiile. Nu mă voi întinde asupra lor; totuşi sunt două pe care nu le pot trece în tăcere şi care il caracterizează în deosebi ca Domnitor înţelept.

Judecând în mintea lui clară, care patrunde şi viitorul, că o ţărănime slobodă, mulţumită şi tare este unul din stâlpii cei mai puternici şi siguri ai unui Stat trainic, Vodă Ştirbey a depus o neobosită solicitudine pentru regularea chestiei rurale, prin măsuri de ocrotire pentru munca ţăranilor, şi a pregătit astfel terenul pentru reformele ulterioare.

Alăturea cu aceasta se gândi şi lucră cu râvnă la reorganizarea armatei. Prin întemeerea şcoalei militare, a creat pepiniera de ofiţeri din care au eşit şefii care au condus, aproape 30 de ani mai pe urmă, vitejii noştri la isbândă.

Prin înfiinţarea grănicerilor, a dorobanţilor şi a altor corpuri de trupe, a pus temelia puterei armate de azi. Armata noastră trebue deci să-l privească cu recunoştinţă. Ca amintirea lui să fie deapururi păstrată în oştirea română, M. S. a ordonat ca I-iul regiment Mehedinţi, No. 17, să poarte de aci înainte numele de „Regimentul Ştirbey-Vodă".

Uitându-ne la opera lui de oganizare aşa de vastă, ne întrebăm: Cum in şeapte ani de domnie, sub apăsarea grea a ocupaţiei străine, şi bănuit din toate părţile, Barbu Ştirbei a putut să pună la cale atâtea reforme prin care, pe tăcute se pregătea renaşterea economică, militară şi culturală a ţărei?

Răspunsul îl găsim în întreaga lui viaţă de muncă şi jertfe închinată binelui obştesc şi în firea lui măsurată care se oglindeşte în cuvintele sale atât de chibzuite:

„Patriotizmul nu stă în cuvântări sonore şi pompoase, ci în lucrări străduincioase, sistematice şi de lungă răbdare".

Monumentul, opera sculptorului *Jean de Nouy* din Paris, poartă scris pe feţele laterale actele mari ale Domnitorului.

După Vodă Cuza, Ştirbei Vodă e al doilea dintre Domnitorii din urmă ai Ţării, care primeşte o reparaţiune morală sub domnia prea strălucită a Regelui Carol.—*A. C.*

INVĂŢĂMÂNTUL PUBLIC ÎN BULGARIA.—Dintr'un studiu al d-lui *G. Arghirescu,* profesor şi fost şef al statisticei în Ministerul Instrucţiunei, culegem, ca fiind de netăgăduită importanţă actuală, câteva date pe care le găsim publicate în „Buletinul Oficial" al Ministerului Instrucţiunii. — E vorba de o anchetă pe care d. G. Arghirescu a făcut-o în persoană mai anii trecuţi prin Bulgaria.

In învăţământul din Bulgaria există *descentralizarea* în materie culturală. In diferite centre de populaţie se găseşte câte un *comitet şcolar*, care se ocupă de şcoale, strânge bani, îi administrează, şi această legătură dintre cetăţeni şi şcoală uşurează cu mult sarcina Statului. De-asupra acestui comitet şcolar există un consiliu judeţean şcolar,

care e intermediar între comitetul şcolar şi Minister. El se ocupă de toate şcoalele din judeţ.

Această descentralizare şi autonomie comunală şi judeţeană serveşte cum nu se poate mai bine interesele şcoalei.

De aci şi avântul mare al învăţământului primar. Astfel, în 1908-1909, erau 3.352 şcoli publice urmate de 361.500 elevi şi erau 8.204 institutori, revenind deci 44 elevi pentru un institutor.

La noi, în acelaşi an, erau 560.603 elevi (urbani şi rurali) în 4.900 şcoli, cu 7.612 institutori, revenind 74 elevi pentru un institutor.

La 100 de şcoli în Bulgaria sunt 245 institutori; la noi sunt 155.

Asupra capacităţii profesorilor, statisticile arată că peste 80 la sută din institutori au întreaga instrucţie secundară. Ei se află în fruntea mişcării culturale şi întreţin 16 reviste dirijate numai de aceşti membrii ai corpului didactic.

Comunele din Bulgaria sunt în putinţă să facă sacrificii pentru şcoală cu mult mai mari ca comunele noastre. Astfel, bugetul total al comunelor rurale din Bulgaria prevede la cheltueli pentru şcoli suma de 21 milioane 772.545, ceeace revine în mijlociu 12 010 lei anual de fiecare comună cu populaţia mijlocie de 1790 locuitori, sau 6.70 lei pe an de fiecare locuitor.

La noi, sunt 2593 comune rurale, cu un buget total de cheltueli pentru şcoală de 18.553.723 lei, revenind în mijlociu la 7.155 lei pentru o comună cu populaţia mijlocie de 2.163 locuitori, sau lei 3,37 de locuitor, adică pe jumătate cât cel bulgar.

PREMIUL NOBEL PENTRU CHIMIE.—Asupra celor doi savanţi premiaţi anul acesta de Academia din Stockholm cu marele premiu Nobel, găsim în Revista Ştiinţifică «V. Adamachi», un articol al savantului profesor dela Iaşi *P. Poni,* şi din care extragem notele de mai la vale.

Premiaţii sunt chimiştii francezi: *P. Sabatier* şi *V. Grignard.*

Sabatier a făcut sinteza petrolului şi a dat o teorie anorganică asupra formărei acestui corp în sânul pământului. După el, în interiorul globului există metale alcaline şi alcalino-pământoaşe precum şi carburi ale metalelor alcalino-pământoase. Prin acţiunea apei asupra carburelor se produce acetilen. Prin acţiunea apei asupra metalelor ia naştere hidrogen. Ambele aceste gazuri trecând peste metalele difusate în rocele profunde, se transformă în petrol.

Sabatier a verificat experimental această teorie. Făcând să treacă peste nikel pulverulent un amestec de hidrogen şi de acetilin, el a obţinut un petrol identic, prin compoziţia sa, cu petrolul natural.

Aşa petrolul sintetic al lui Sabatier, cuprindea hidrocarbure aromatice, naphtene şi parafine. Este de observat că în teoria lui Engler, care atribue petrolului o origine organică, nu se poate explica faptul că el cuprinde hidrocarbure aromatice.

V. Grignard a stabilit o nouă metodă de sintesă a compuşilor organici prin ajutorul combinaţiunilor organomagnesiene. Intrebuinţând compuşii organomagnesiani, Grignard a isbutit să facă un foarte mare număr de sinteze organice. Metoda sa este întrebuinţată astăzi în toate laboratoriile de Chimie organică.

Amândoi aceşti chimişti,—cari au fost recunoscuţi, prin premiul ce li s'a acordat, ca fiind din cei mai iluştri din lume,—nu sunt din Paris. Sabatier este profesor la Universitatea din Tulusa, iar Grignard la acea din Nancy. Mai înainte toată mişcarea ştiinţifică din Franţa era concentrată în Paris, unde era sediul unicei Universităţi. In provincii nu existau decât Facultăţi isolate care vegetau, fiind lipsite de orice mijloace de lucru. Guvernul Republicei a schimbat această organizare centralizatoare datorită lui Napoleon el a înfiinţat în toate părţile Universităţi independente care au devenit adevărate focare de lumină în care se lucrează şi se răspândeşte ştiinţa. Rezultatele obţinute, prin această descentralizare, a fost în adevăr uimitoare.

REVISTA REVISTELOR

REVISTA ŞTIINŢIFICĂ „V. ADAMACHI", se prezintă şi în ultimul număr pe Noemvrie 1912, cu caracterul ei popularizator al problemelor de ştiinţă şi al progresului ştiinţific.

In sensul acesta se înfăţişează articolele d-lor *P. Poni: Gazurile rare şi importanţa lor în natură; Dr. C. Bacaloglu: Importanţa Semiologiei în ştiinţă; A. Procopiu: Teorii atomiste;* şi *G. Bratu: Henri Poincaré.*—Articolul d-lui *G Bratu* voind să păstreze caracterul strict popular, se opreşte mai mult asupra vieţei şi felului de a fi al savantului filosof şi matematician, decât asupra operei sale însăşi. Se dau totuşi schiţe scurte asupra posiţiunilor pe care le-a luat Poincaré în deosebitele chestiuni de filosofie ştiinţifică. Insemnăm depildă notiţa istorică cu care întovărăşeşte expunerea operei astronomice a lui Poincaré. Mai slăbă şi mai neunitară e expunerea operii filosofice.

Revista ieşană publică abondente note, informaţiuni şi dări de seamă, toate în curent cu mersul ştiinţific şi de multă utilitate pentru cititor.

Scriitorii dela *LUCEAFĂRUL* făcuseră nu de mult o declaraţie prin care rupeau cu rezerva lor faţă de Comitetul Partidului Naţional de peste munţi, înscriinindu-se cu toţii în rândul celor disciplinaţi.

Acum, în acest no chiar, d. *Gh. Pădure* scrie asupra *Reînchegării Partidului Naţional,* următoarele: Supunându-ne disciplinei de partid, nu am înţeles să renunţăm la factorul de ferment şi de progres al criticei, al criticei drepte şi loiale, nu al criticei cu orice preţ. Va lipsi poate elementul caustic al ironiei necruţătoare, dar nu vom renunţa la curajul opiniei noastre şi nu ne vom da înapoi dela dezvălirea adevărului, care, în cele din urmă îşi face totdeauna cale prin fapte, dacă nu prin cuvinte. Admiraţia cu orice preţ nu mai poate constitui o datorie publică şi o virtute naţională. In balta stagnantă a bătut vântul înviorător al criti ii. Acesta e folosul frământărilor din jurul «Tribunei».—

Dintr'o poezie a d-lui *Octovian Goga,* reţinem strofa de efect dela urmă:

Icoane negre mi s'arată
Şi nu ştiu cum, dar mi se pare,
Că'n noaptea asta întunecată
S'a prăpădit o fată mare.

Revista sibiană a renunţat rând pe rând să fie mai întâi revistă literară, apoi politică—rămânând azi o „revistă de familii", titlu cu care se mândreşte a fi mai greu ca acela al unei reviste pur literare.—După calitatea versurilor de mai sus, noi credem dimpotrivă. —

Un articol asupra lui *Gerhart Hauptmann* începe aşa: „Gerhart Hauptmann e cel mai mare şi cel mai original scriitor în viaţă al Nemţilor". — Noroc că „Luceafărul" e o revistă de familie...

RAMURI din Craiova, publică de două numere încoace un articol al d-lui *Apostol D. Culea: Socialism şi naţionalism Italian,* care stă încolţit în paginile cu literatură proastă

ale revistei craiovene. — Neglijat ca sistematizare, articolul d-lui Culea e bogat documentat şi de o interesantă informaţiune. Deşi naţionalist-român de profesie, d. Apostol D. Culea ştie să rămână totuşi obiectiv de cele mai multe ori, şi să privească drept în faţă acest naţionalism italian, care n'aduce nimic cu fanfaronada imposturilor din ţara românească ai acestui titlu de credinţă.

Şi ca o ilustraţiune a celor de mai sus, reproducem aci următoarea notă a d-lui Apostol D. Culea:

„Exemple de solidaritate naţională: Emigranţii italieni au contribuit pentru Crucea Roşie la Tripoli cu *un milion şi jumătate de lei*, adică fiecare emigrant a dat de trei ori mai mult ca un autohton. Patriotism probat cu cifre. Societatea *„Dante Alighieri"* menită a răspândi limba şi cultura italiană printre emigranţi, are filiale în toate părţile lumei. La noi în ţară sunt două: la Bucureşti şi Sulina. Venitul anual de cotizaţii, în mediu, aproape ţifra de 300.000 lei. Şi „Liga noastră Culturală..."

(Punctele de suspensie sunt ale autorului).

ILUSTRAŢIUNEA ROMÂNĂ e tot aşa de interesantă prin ilustraţiile pe care le dă cu multă dărnicie. Relevăm un portret minunat al *Contesei de Flandra*, sora răposată a Regelui nostru, apoi câtevă reproduceri din *Galeria Carol I*: Rembrand, Tiziano şi Georges Pencz,—şi în sfârşit o mare reproducere după scena citirei Mesagiului la Cameră, în acest an.—Alte gravuri de actualitate (Războiul din Balcani, Vizita marelui Duce, Nenorocirea din Călăraşi, etc.)—vor să facă din „Ilustraţiunea Română" un fel de „Illustration» românesc.—Mai lipseşte doar o Cronică cu mai multă vlagă scrisă, decât cea pe care o iscăleşte în fruntea fiecărui număr d. *A. de Herz*.

In comuna Letca-Veche din Vlaşca a început să iasă o gazetă: *FOAIA ŢĂRANULUI ROMÂN*, pe care o scoate d. *Em. Copăcianu*.

Gazeta are un *„Programul nostru"*:

„Pentru a ne ajunge scopul, pentru a ne puteà arătà dragostea, iubirea către ţăranul nostru, vom arătà prin *„Foaia ţăranului român"* toate drepturile pe care le are, precum şi toate datoriile, pentru ca şi el la rându-i să-şi poată împlini datoria de creştin faţă de cei ce au nevoe. Vom mai face cunoscute şi nevoile ce are această clasă numeroasă, pentru ca cei ce au puterea a le satisface, să o facă cât mai curând. *„Foaia ţăranului român"* va cuprinde legile de cari ţăranul are nevoe, dându-se explicări largi pentru ca ştiindu-se legea să nu mai fie înşelaţi de mulţi aceia cari nu trăesc decât din nerespectarea, călcarea legilor.

Pentru a da în vileag toate faptele frumoase făcute pentru ţăranul nostru, am făcut *„Foaia ţăranului român"* care face apel la toţi acei ce cunosc asemenea fapte spre a ni le comunicà ca să le publicăm ca îndemn.

Pentru a da în vileag mai ales toate nedreptăţile, toate piedicele ce se pun deacurmezişul ridicărei ţăranului s'a scos *„Foaia ţăranului român"* care face apel la toţi cei ce le ştiu ca să ni le facă cunoscut spre a le *înfierà cu fierul roşu*, ca să nu se mai desvolte!!"

Apare la Paris, rue Dareau 81, o publicaţiune teosofică, *LE THÉOSOPHE*, care are de scop răspândirea printre cititori a misticismului religios. *Le Théosophe* are ca primă dogmă existenţa unui Dumnezeu creatorul şi supremul legislator al Universului. Doritorii pot avea numere de probă la cerere.

MEMENTO

~~ Comitetul de lectură al Teatrului Naţional din Capitală a admis pentru a fi reprezentată în actuala stagiune o nouă piesă a d-lui *George Diamandi: Chemarea Codrilor*, poveste vitejească.

~~ Marele om de teatru *Antoine* pregăteşte la Paris reprezentarea lui *Faust* a lui Goethe, cu un fast extraordinar. Va fi cel mai mare eveniment artistic al actualei stagiuni pariziene. Spectacolul va fi completat cu audiţii muzicale din Gounod, Berlioz, Schumann şi Listz, compozitori mari care s'au înspirat din opera strălucită a lui Goethe.

~~ Un tablou celebru al lui *Degas*, unul din întemeetorii Impresionismului în pictură, a fost deunăzi vândut la Paris cu aproape o jumătate milion de lei. Pictorul, astăzi un bătrân orb şi sărac, vânduse acest tablou (Danseuses à la barre), la început cu 500 lei.

~~ D. *Radu Rosetti* şi-a scos într'un volum ilustrat schiţele sale dintr'o călătorie în Rusia, sub titlul: *Prin pravoslavnica Rusie*. Volumul acesta, ca şi celălalt asupra *Greciei*, se citeşte cu plăcere şi cu folos. (Edit. Alcalay, Bucureşti, 2 lei.

~~ Socotelile făcute arată că Italienii au cheltuit cu războiul lor tripolitan suma de 748 milioane.

~~ A murit *Jules Comte*, membru al Academiei de arte frumoase. El e întemeietorul frumoasei *Biblioteci a învăţământului artelor frumoase*. Dintre lucrările lui sunt cunoscute: *L'Art en France* şi *Tapisserie de Bayeux*. A fondat marea şi interesanta revistă *Revue d'Art ancien et moderne*.

~~ Academia franceză a primit pentru premiile viitoare o întreagă bibliotecă. Cum fiecare candidat trebue să prezinte câte 5 exemplare, şi cum sunt peste 600 de candidaţi, gândiţi-vă câ are de lucru nefericitul secretariat al Adunărei nemuritorilor.

~~ Nu s'a întâmplat nimic prea dezagreabil consulului *Prohaska*, despre care ziarele din Austro-Ungaria au vorbit atâta vreme, aţâţând opinia publică în contra Serbiei.—Felicitări d-lui Prohaska.

~~ Intr'o broşură tipărită la T.-Severin (Tip. E. Knol), preotul *Al. M. Popescu*, propune ca soluţie a crizei balcanice o confederaţie româno-slavo-balcanică. »Singura soluţie pentru rezolvirea grelei probleme a popoarelor balcanice, este unirea celor trei state mai de seamă România, Bulgaria şi Serbia, într'unul singur: Confederaţia Româno-slavi balcanici, care uniţi pot apoi cu vrednicie ţine piept elementului slavrus şi celui german, două elemente de viitor, care tind a se lăţi şi în această direcţiune".

~~ La banchetul anual al asociaţiunei criticilor literari din Paris, *Réné Doumic*, criticul literar dela *Revue dex deux Mondes*, a ţinut un discurs în care a afirmat, între altele, că „un critic nu-şi merită numele, dacă nu are şi gustul impopularităţii". Un adevăr de reţinut.

~~ La teatrul Sarah Bernhardt din Paris se joacă acum piesa *Kismet*, care prin subiect şi factură aminteşte în multe privinţe piesa *Ali Baba* a d-lui Mircea Demetriade, jucată şi la noi.

~~ *Kosta Stoianovici*, ministru de agricultură al Serbiei, într'un interview acordat corespondentului ziarului *Le Temps*, insistă asupra importanţei pe care ar dobîndi-o alianţa balcanică dacă ar intrà într'însa şi România In cazul când şi România ar face parte din alianţa balcanică, atunci ar încetà amestecul Europei în afacerile din Balcani, afirmă K. Stoianovici.

~~ Cercetările şi experienţele lui *Daubrée*, *Benedick*, *Rinne* asupra provenienţei meteoritelor, par a confirmà ideea minerologului vienez *Tschermak*, care în comunicarea sa din 1875, arătase că ele sunt sfărâmături din corpurile planetare.

~~ La Sorbona, profesorul *Mario Roques* anunţă o serie de prelegeri de filologie română. Se va trata despre literatura populară a Românilor şi despre limba română şi dialectele sale, printre altele. Se vor organiza apoi lucrări practice privitoare la limba română.

~~ Secţiunile istorică şi ştiinţifică ale Academiei au hotărît, în sesiunea generală trecută, să scoată câte un buletin în limbile străine. Zilele acestea a şi apărut cel dintâi număr din ambele buletine. Buletinul secţiunei istorice apare sub îngrijirea d-lui *N. Iorga*, iar cel al secţiunei ştiinţifice sub îngrijirea d-lui *St. C. Hepites*.

In aceste buletine se publică comunicări originale, pe cât cu putinţă mai scurte, şi dări de seamă despre lucrări publicate de Academie în Analele ei. Ele se trimet gratuitţinstituţiunilor româneşti şi străine cum şi specialiştilor.

Buletinul ştiinţific va apare în fiecare lună, afară de lunile de vacanţă, iar cel istoric va apare trimestrial.

~~ Senatul Universităţii din Iaşi a luat hotărîrea de a declarà incompatibilă calitatea de bursier al Universităţii, cu orice altă funcţiune pe care ar ocupa-o bursierii, care vor trebui să renunţe astfel la una din două: bursa sau slujba.

~~ A murit *Edouard Detaille*, pictor militar, născut în 1848, şi autor al tablourilor celebre *Le Rêve*, *La Sortie de Huningue* şi *La Revue de Chalons* ş. s.

~~ *Monistische Sonntagspredigten* (Leipzig, 6 M.) ale bătrânului profesor *W. Ostwald*, sunt expresiunea unui cult al energiei care se poate rezuma în următoarea frază: „Să nu risipeşti nici o energie; să o valorifici", constituind prin aceasta un fel de „imperativ energetic".

Asupra imperativului energetic al lui *Ostwald*, s'a raportat mai pe larg în unul din numerile revistei noastre.

~~ No. viitor din *N. R. R.* apare dublu; preţul tot 25 bani.